

JURISTEN

NR 4 / 2024

WWW.JURISTEN.NO

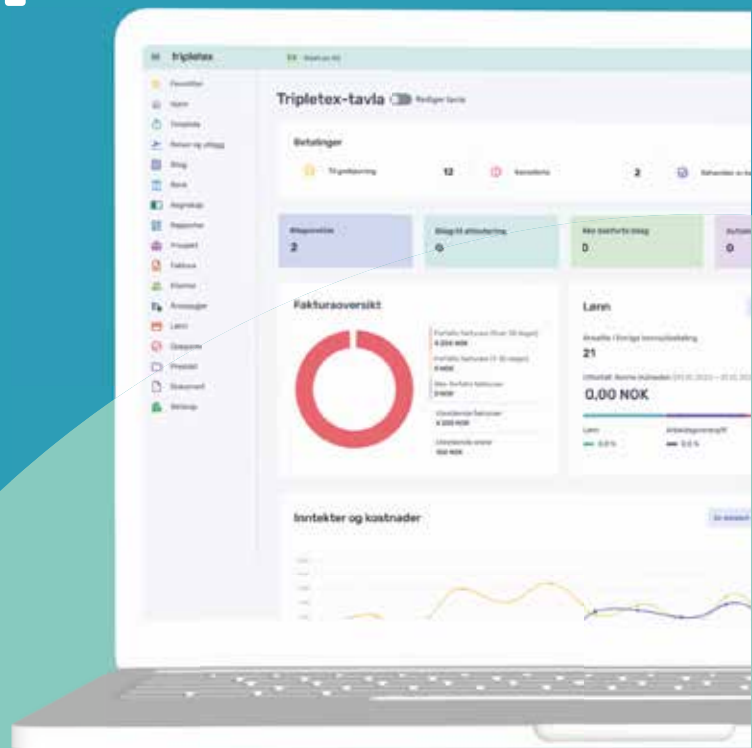

Legaltech-gründer Merete Nygaard: Tverrfaglighet og kreativitet blir viktigere

Den nye advokatloven // Landsmøte i Juristforbundet // Abortlovens historie

Med alt på samme sted kan du få det akkurat det bedriften trenger – enten den er stor eller liten.

ET VELDIG FLEKSIBELT REGNSKAPS-PROGRAM

Innhold 4|24

32

6

40

28

6 Landsmøte i Juristforbundet

Forbundet har holdt sitt landsmøte og staket ut ny kurs.

12 Samtykkelov

Juristforbundet vedtok å gå inn for en «ja-er-ja»-lov.

14 Usunt arbeidspress

Løsningen er gode tariffavtaler, sier leder for Juristforbundet-Privat.

16 Fokus på stress

Hva kan du selv gjøre for å trives og prestere på jobb?

25 Beskyttet tittel

Fra nyttår er «Jurist» en beskyttet tittel.

28 Opplæring og advokatkurs

Ny lov påvirker advokatkursets omfang og innhold.

32 Legaltech-gründer

Merete Nygaard er avventende til konsekvensene av ny advokatlov, men peker på at teknologien har blitt mer moden.

40 Abortlovgivning

Et historisk tilbakeblikk på abort i norsk lovgivning.

56 De nordiske juristmøter

Lagdommer Ingeborg Fogt Bergby rapporterer fra siste møte i København.

JUS Abonnement

Vil du gjøre etterutdanning mer effektivt?

- Over 650 digitale kurs
- Et oppdatert oppslagsverk – alltid tilgjengelig
- Bli abonnent og få oversikt over etterutdanning og timer

Juristenes
Utdanningscenter

Meld deg på jus.no/abonnement

Jurister og innovasjon

På nyåret trer den nye advokatloven i kraft i Norge. Der oppheves rettsrådsmonopolet, og dermed utvides muligheten for flere måter å levere juridiske tjenester på. Da lovforslaget ble lagt frem, pekte departementet på at det også tidligere har vært adgang for personer som ikke er advokater til å yte rettslig bistand, men at reguleringen har vært komplisert. Nå skal det legges mer til rette for nye måter å levere tjenester på, blant annet ved bruk av teknologiske løsninger. Det vil kunne skape innovasjon og økt konkurranse, er tanken.

Vil vi se flere og andre typer tilbud etter hvert? I denne utgaven har vi tatt en prat med legaltech-gründer Merete Nygaard. Hun er avventende til effekten av advokatloven i seg selv, men sier den store faktoren nå er at teknologien er blitt mer moden. Det kan altså gjøres mye mer med teknologien, samtidig som det åpnes for at flere kan tilby juridiske tjenester. Potensialet for nye måter å gjøre ting på er stort, både i advokatfirmaene og i offentlig sektor, og Nygaard mener norske jurister og advokater må adoptere dette, hvis ikke vil aktører som ChatGPT og Google etter hvert ta over mange av de tjenestene som leveres.

Oljefond-sjef Nicolai Tangen satte det på spissen da han i et intervju med Financial Times tidligere i år sa at Europa har verdens beste reguleringer på kunstig intelligens (KI) men ingen KI – og at USA ikke har så mange reguleringer, men mye KI. Andre har vist til et bilde med fallende konkurransekraft i Europa og kritisert voksende byråkrati med mye reguleringer og for lite innovasjon. Skal det bli en større innovasjonsfart vil det uansett trenge jurister for både brems og gass – både rettsikkerheten og innovasjonsutviklingen skal ivaretas og trenger juridiske rammer. Men når det gjelder nytenkning, mener Nygaard vi kan ha litt å gå på: De fleste nordmenn, inkludert jurister, kan med fordel lære seg å bli mer kommersielle, lære seg å selge, sier gründeren og tar til orde for mer kreativitet og tverrfaglighet.

God lesning – og ved årets siste papirutgave av Juristen vil redaksjonen også benytte anledningen til å ønske alle en god jul og et godt nytt år!

Ole-Martin Gangnes
redaktør

Redaktør

Ole-Martin Gangnes
omg@juristen.no

Annonseansvarlig

Randi Huth Rogne – Storybold
randi@storybold.no
Tlf.: +47 995 20 500

Journalist

Tore Letvik
tl@juristen.no

Design / layout

Inge Martinsen – Aksell AS
inge.martinsen@aksell.no

Journalist

Tuva Bønke Grønning
tbg@juristen.no

Tips redaksjonen

redaksjonen@juristen.no
mob. 48 24 83 52
www.juristen.no

Følg oss!

Ved adresseendring

Logg inn med ditt medlemsnummer på juristforbundet.no for å endre.

Andre – send ny adresse til medlem@juristforbundet.no

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere eller forkorte innlegg.

Juristen arbeider etter redaktørplakaten og er en del av

Forsideillustrasjon

Kristanne Måløy

Grafisk produksjon

Ålgård Offset As

Utgivelsesplan 2025
– se juristen.no

Redaksjonen avsluttet
4. desember 2024.

Utgiver

 JURISTFORBUNDET

Samlet jurist-Norge til debatter, resolusjoner og valg

Juristforbundets president, Sverre Bromander.

– Vi er den klart største organisasjonen for jurister her i landet, og ved å bygge en felles identitet kan Juristforbundet opptre langt mer kraftfullt og effektivt, sa Sverre Bromander da han åpnet forbundets landsmøte.

 Ole-Martin Gangnes

 Tore Letvik

Juristforbundets landsmøte åpnet fredag 8. november, på Soria Moria hotell i Oslo. Landsmøtet gikk over to dager og delegatene vedtok Juristforbundets prinsippprogram, hovedsatsningsområder, resolusjoner og budsjett. Dessuten var det valg til flere verv.

Juristforbundets president Sverre Bromander oppsummerte i sin åpningstale en del av det som har skjedd siden siste landsmøte, og var blant annet fornøyd med at forbundet nærmer seg 24 000 medlemmer.

– Vi har vokst med nærmere 2000 medlemmer siden sist landsmøte. Det er veldig bra jobbet, sa Bromander og viste til vekst i studentmedlemmer.

– Det er delvis takket være studentene at også de yrkesaktive seksjonene, arbeidslivsseksjonene, har økt, sa han og minnet om at Juristforbundet er den klart største organisasjonen for jurister her i landet og at den favner alle juristgrupper.

– Kan opptre langt mer kraftfullt

I åpningstalen viste han til at dette fellesskapet gir Juristforbundet styrke, men at det også er utfordringer med å framstå som et samlet lag.

– Forbundet har ikke realisert gevinsten ved å nettopp være stor og favne bredt. Ved å styrke samhandling og bygge en felles identitet kan Juristforbundet opptre langt mer kraftfullt og langt mer

effektivt, sa han og fortalte at det har pågått og pågår arbeid for å bli bedre på dette.

– Juristforbundet står sterkt i offentlig sektor, mens vi har konkurranse i privat sektor. Der har vi – i fellesskap – en stor oppgave med å både vise vår relevans og aktualitet. Medlemmenes varierende behov i hele forbundet innen lønn, arbeidsvilkår og kompetanse må ivaretas samtidig som det juridiske fellesskapet er i fokus, sa han.

Han kom også inn på vårens streik i staten.

– Streiken i 2024 er den største statlige streiken, og den desidert største streiken for Juristforbundets del, på nesten to tiår. Streiken var i staten, men når en del av forbundet er i streik, så er hele forbundet i streik. Akademikerne og Juristforbundet kom igjennom denne streiken på en god måte.

Av andre viktige saker for forbundet siden siste landsmøte, viste han til arbeid med å styrke den juridiske kompetansen i kommunene, at domstolen får beskyttelse i Grunnloven og at forbundet har inngått tariffavtale med Finans Norge.

– Dette var virkelig et gjennombrudd for Juristforbundet som arbeidstakerorganisasjon i privat sektor, sa han om det siste.

– Kamper å ta for medlemmene våre

Når det gjelder bistand til enkeltmedlemmer, opplyste han at det i 2023 ble registrert 710 nye enkeltsaker ved Juristforbundets advokatkontor og at det frem til 31. juli i år ble registrert 473 nye enkeltsaker. I tillegg kommer sakene som tas av lønns- og arbeidsvilkår-teamet i forbundet, samt sakene som de tillitsvalgte håndterer.

Av andre viktige saker trakk Bromander frem forhandlingene om ny IA-avtale og kampen for egen tariffavtale i staten i rikslønnsnemda.

Av rettssikkerhetsspørsmål trakk han frem to eksempler i talen;

Statssekretær
Even Eriksen.

Riksadvokat
Jørn S. Maurud.

Akademikernes leder,
Lise Randeberg.

Advokatforeningens nestleder,
Kaare Shetelig.

UiB-dekan Karl Harald Søvig. I bakgrunnen, Juristforbundets visepresident, Benedicte Gram-Knutsen, som ble gjenvalgt under landsmøtet.

Digitaliseringsfeltet og naturforvaltning.

– Samfunnet og rettsstaten trenger kontroll over digitaliseringen ved å ha et rettslig fundament og rettslige rammer. Her er Juristforbundet og juristene helt sentrale.

Når det gjelder naturforvaltning, sa han at jurister har en viktig rolle dersom «lokalpolitikere overkjører lovverket og voterer over om kommunene skal følge norsk lov eller ikke».

– For å tjene idealet om å kjempe for rettsstaten, må Juristforbundet være til stede i den offentlige debatten. Mange politiske saker handler om juss. Som grunnrenteskatten, arveavgiften og kriminell lavalder. Eller hva med den tilsynelatende knusktørre plan- og bygningsloven? Den er nemlig Norges kanskje vik-

tigste lov for å ivareta, beskytte og utvikle alle våre små lokalsamfunn, sa Bromander.

– Blir ikke arbeidsledige

En rekke gjester var invitert til å holde innlegg – eller åpningshilsener. Under landsmøtet på Soria Moria hotell i Oslo kom statssekretær Even Eriksen (Ap) i Justis- og beredskapsdepartementet, leder av Stortingets justiskomiteé Helge-André Njåstad (Frp), riksadvokat Jørn Sigurd Maurud, nestleder i Stortingets justiskomiteé Hadia Tadjik (Ap), Akademikernes leder Lise Randeberg, dekan for juridisk fakultet ved UiB Karl Harald Søvig og Advokatforeningens nestleder Kaare Shetelig.

Statssekretær Eriksen hilste Juristforbundet og ønsket lykke til

med landsmøtet. Det gjorde også leder av justiskomiteen.

– Ingen av oss blir arbeidsledige så lenge vi har plan- og bygningsloven, sa Njåstad og viste til konflikter om alt fra bygging av naust til nabokrangler.

Han kom også inn på Juristforbundets fokus på politisk press på jurister i kommuner og ellers i det offentlige – for eksempel i strandsonesaker. Der oppfordret han til også å ta inn perspektivet med politisk makt og demokratisk folkestyre.

– Et politisk vedtak er ikke automatisk det samme som politisk press på jurister, selv om man skulle være uenig, var budskapet hans.

– Det er også en dimensjon dere må ta med dere inn i diskusjonen om dette, sa han og la til at juristene er sentrale i rettstaten.

Nestleder i Stortingets justiskomité, Hadia Tadjik.

Leder av Stortingets justiskomité, Helge-André Njåstad.

– Bra om samarbeid utvikles

Riksadvokat Maurud opplyste at han selv er medlem av Juristforbundet – og «jeg har antakelig vært det lenger enn de fleste av dere som sitter i salen», sa han til delegatene.

Også Maurud la vekt på at juristene er avgjørende for rettstaten og rettstatstenkningen.

– Bidraget dere kommer med er av avgjørende betydning. Ikke minst avveininger som må gjøres i et samfunn i utvikling når det gjelder alt fra teknologi og etikk til personvern og samfunnssikkerhet. Det stiller krav til høy faglig standard og etisk refleksjon.

Maurud var opptatt av at rettstaten er helt avhengig av tillitt i sitt daglige arbeid.

– Vi skal ivareta både den enkeltes rettssikkerhet og samfunnets trygghet. Kompleksiteten i sakene øker, og internasjonalt rettslig samarbeid er blitt viktigere. I det bildet er tillitt til våre myndighetsorganer helt avgjørende. Her spiller Juristforbundet en rolle som støtte-spiller for landets jurister. Det er bra om samarbeid mellom juristgruppene utvikles. Det vil heve kompetansen.

Hadia Tadjik var opptatt å advare mot «populistiske strømninger» og sa at juristene er viktige i demokratiets maskineri.

– Vi trenger korrektiver i diskusjoner om for eksempel samfunnssikkerhet – i de situasjonene der lovverk tøyes og moralsk panikk kan ta oss.

Tadjik sa også at hun hadde merket seg Juristforbundets utspill om balanse mellom jobb og fritid i forbindelse med fokuset på advokatfullmektigers arbeidshverdag. Hun var også glad for at landsmøtet satte samtykkelov og styrket beskyttelse mot voldtekt på dagsorden.

– Dette er noe som får mye oppmerksomhet i enkeltsaker, men det er viktig å ta diskusjonen på systemnivå. Dette er et verdivalg og handler om at lover kan være normgivende, sa hun om samtykkelov.

– Spennende tid

Akademikernes leder Lise Randeberg pekte på at Norge står overfor store utfordringer, både geopolitisk og når det gjelder omstilling på miljøområdet og på grunn av digitaliseringsutviklingen.

– Vi trenger rammer og retningslinjer. Jeg tenker at dette må være en spennende tid å være jurist i.

Akademikerne er den av hovedorganisasjonene som vokser raskest.

– Vi er nå størst i staten. Det gir innflytelse og også et ansvar.

Hun viste til de store diskusjonene om velferd og arbeidsvilkår –

og ikke minst hvordan sykelønnsordninger skal være.

– Man tar ofte slike rettigheter litt for gitt. Men rettigheter må utvikles for fremtiden og på den måten sikres. Det betyr at vi må ta ansvar og diskutere det som er et komplekst felt. Vi må være villig til å utrede og få kunnskap. Men vi vil ikke svekke vern for arbeidstakere.

Hun tok også for seg vårens Akademiker-streik og takket juristen for innsatsen.

UiB-dekan Karl Harald Søvig brukte tid på å vise til viktigheten av juridisk forskning og deltok også i en debatt om dette under landsmøtet.

– Rettstaten klarer seg ganske bra i Norge, men det er også forbedringspotensial, sa han.

– Kostnader ved juridisk rådgivning er for eksempel noe som truer rettstaten, sa Søvig.

Sist ut av hilsningstalerne til landsmøtet var Advokatforeningens nestleder Kaare Shetelig. Han takket for godt samarbeid med Juristforbundet og viste til at «rettstaten er under press mange steder».

– Men samtidig ser vi at betydningen av rettstaten også er mer synlig. Det må vi bruke for det det er verdt, sa han – og la til at han var enig med dekanen i at rettstaten også må være tilgjengelig for folk. ▶

– Det vedtas en lov, og så er man liksom ferdig med det

Det er et misforhold mellom kunnskap om virkningen av lover og forskning på det, mente panel som diskuterte juridisk forskning.

 Ole-Martin Gangnes

Dekan Karl Harald Søvig fra juridisk fakultet ved Universitetet i Bergen diskuterte forskning med stortingsrepresentant Alfred Bjørlo (V) og Juristforbundets president Sverre Bromander under forbundets landsmøte.

Søvig holdt også et innlegg under landsmøtet, der han viste til at selv om samfunnet styres av gjeldende lover og regler, er det lite altfor lite forskning på hva de betyr og om de faktisk virker etter hensikten. Dessuten er endringstakten i samfunnet så rask at mange regler knapt rekker å tre i kraft før de er utdatert og det kommer nye, sa han.

– Men samfunnet bruker likevel knapt ressurser på rettsforskning, sa Søvig.

– Vi trenger mer oppmerksomhet om hvordan lover styrer samfunnet. Mange av dem virker nok ikke som tiltenkt, sa han i samtalen med Bjørlo og Bromander.

– Sært og rart?

Venstres Alfred Bjørlo mente det er en slags politisk ukultur rundt vedtak av lover.

– Det er et misforhold mellom viktigheten av lover – og virkningen av dem – og forskning på det på den

andre siden. Fra politisk hold er det nok mest fokus på vedtaket, og så er man liksom ferdig med det. Men når vi også vet hvor stor rolle EØS-rett spiller, blir det for lite oversikt, sa Bjørlo.

Søvig ble spurt om juridisk forskning kan oppfattes som litt for «sært og rart», og dermed taper i kampen om forskningsmidler.

– Jeg mener vi kan ta noe selvkritikk på den måten at vi jurister har hatt mye fokus på å forske på hvordan lover skal tolkes – og kanskje for lite på samfunnsdimensjonen og hvordan de virker. La meg ta et eksempel: I Norge har vi hatt lov om tvangsinnleggelse av rusavhengige gravide i 30 år, men vi vet ikke noe særlig om hvordan loven virker. Det mangler kunnskap, sa han og mener det er et eksempel på at det må brukes ressurser til å forske på hvem en lov fungerer for og hvem det ikke fungerer for.

– For lite systematikk og evaluering

Alfred Bjørlo pekte på at det er et generelt forskningsbehov i Norge.

– Frustrasjonen rundt dette hører jeg også fra andre grupper. Vi er et lite forskningstungt samfunn. Det må få en større plass generelt og vi trenger mer debatt om dette i Norge. Dette handler om ting som er relevant for folks hverdag.

– Ja, for man må huske at jussen er tverrfaglig, sa Juristforbundets president Sverre Bromander.

Karl Harald Søvig sa at Justisdepartementet er det departementet som bruker minst midler på forskning og utvikling:

– Det blir for lite systematikk og evaluering.

Krevde krafttak for forskning

Under Juristforbundets landsmøte ble det vedtatt en resolusjon som tar for seg juridisk forskning, ikke minst med digitalisering og utviklingen av kunstig intelligens (KI) som bakteppe.

«Uten nødvendig juridisk forskning og kompetanse for å håndtere KI risikerer vi juridiske feilvurderinger og svekket rettsikkerhet. Norge har muligheten til å bli et foregangsland, men det krever handling nå», heter det i uttalelsen.

«Det er gledelig å se at det i kjølvannet av Utsynsmeldingen nylig ble kjent at UiB ble tildelt 11,9 millioner til prosjektet: Explainability requirements for AI used in legal decision-making. Samtidig har ikke myndighetene foretatt en samlet gjennomgang av behovet for rettsvitenskaplig forskning på 20 år»

Juristforbundet krever i resolusjonen fra landsmøtet at Regjeringen «utreder rettsvitenskapens rolle i møte med den internasjonale og digitale utviklingen og samfunnets behov».

Fra venstre: Alfred Bjørlo, Karl Harald Søvig og Sverre Bromander.

Foto: iStock.com/Anawit

Benytter du medlemsfordelene i Handelsbanken?

Som medlem i Juristforbundet har du tilgang til et banktilbud som over tid skal være et av markedets beste. Du slipper å følge med på renta – det gjør vi for deg.

I tillegg til god boliglånsrente, får du:

- ✓ 4,85 % på kontosparing fra første krone
- ✓ Gode betingelser på pensjon
- ✓ En personlig rådgiver
- ✓ Kredittkort med eksklusive fordeler
- ✓ Eksklusive tilbud og fordeler i appen Psst!
- ✓ Ektefelle/samboer får de samme gode betingelsene

Se alle fordelene på handelsbanken.no/juristforbundet

JURIST
FORBUNDET

Samtykkelov:

Juristforbundet går inn for en «ja er ja»-lov

Straffelovrådets hovedforslag går ikke langt nok, sier Juristforbundet i en resolusjon om styrket rettssikkerhet og beskyttelse mot voldtekt, som ble vedtatt på forbundets landsmøte. – Systemet svikter i dag, og det er uakseptabelt, sier studentleder Anne-Kristine Roland.

 Ole-Martin Gangnes

Det ble mye diskusjon blant delegatene om et resolusjonsforslag om samtykkelov og styrket beskyttelse mot voldtekt, lagt frem under Juristforbundets landsmøte. Etter en lengre debatt ble det flertall for å kreve en såkalt «ja er ja»-lov.

I resolusjonen som ble vedtatt under landsmøtet, heter det at Norge er forpliktet gjennom Istanbulkonvensjonen til å sikre kriminalisering av seksuell omgang uten samtykke og at det derfor er nødvendig at Norge følger opp internasjonale forpliktelser for å sikre et tilstrekkelig rettsvern.

Under landsmøtet ble resolusjonsforslaget presentert av Anne-Kristine Roland, leder for Juristforbundet – Student. (Foto: Tore Letvik)

Illustrasjon: Jiri Studnický

Og videre:

«Straffelovrådet har foreslått endringer, men hovedforslaget krever at fornærmede må uttrykke motstand for at vernet mot voldtekt skal tre i kraft. Dette forslaget går ikke langt nok i å beskytte de som forholder seg passive i frykt, traumer eller andre handlingslammende situasjoner. Juristforbundet mener at det alternative «ja er ja»-forslaget, der samtykke må aktivt gis, er en bedre løsning. Denne modellen sikrer at ansvaret for å innhente samtykke legges på initiativtakeren til seksuell omgang, og ikke på offeret», heter det i resolusjonen fra Juristforbundets landsmøte.

Dommerforeningens delegater stemte blankt, fordi de mente at «hvordan Norges internasjonale forpliktelser skal gjennomføres på det aktuelle området, er et politisk spørsmål Dommerforeningen ikke har forankring i medlemsmassen for å uttale seg om».

– Manglende samtykke må bli det sentrale

Juristforbundet sier at dagens lovverk mangler en tydelig bestemmelse som kriminaliserer seksuell omgang uten samtykke:

«Dette skaper et rettslig paradoks der mindre alvorlige handlinger, som seksuell berøring, straffes, mens seksuell omgang uten samtykke ikke nødvendigvis dekkes av straffelovens voldtektsbestemmelser. En samtykkelov er nødvendig for å dekke dette hullet, der manglende samtykke må bli det sentrale elementet i definisjonen av voldtekt. Dette er også i tråd med allmenn rettsoppfatning, da mange antar at seksuell omgang uten samtykke allerede er kriminalisert som voldtekt».

Det vises også til at mange land, inkludert nordiske naboland og flere utenfor Europa, allerede har innført en samtykkelov som kriminaliserer seksuell omgang uten samtykke.

Normgivende

En slik lov vil kunne virke normgivende og bidra til å endre holdninger i samfunnet, sa flertallet på landsmøtet, som stilte seg bak resolusjonen som sier at «ingen skal måtte bevise sin motstand for å få rettslig beskyttelse mot seksuelle overgrep».

«Dette kan også føre til at flere ofre tør å si ifra eller anmelde overgrep, samtidig som ansvaret tydelig plasseres hos overgriperen», heter det.

Under landsmøtet ble resolusjonsforslaget presentert av Anne-Kristine Roland, leder for Juristforbundet – Student.

– Voldtekt er et omfattende samfunnsproblem som berører ofre, deres pårørende og hele samfunnet. Systemet svikter i dag, og det er uakseptabelt. Juristforbundet har både et ansvar og en plikt til å arbeide for sterkere rettsvern og beskyttelse. Derfor er det viktig at vi tør å ta stilling til utfordringene i dagens voldtektslovgivning, sa hun.

Roland mente voldtektslovgivningen i Norge er i dag ulogisk.

– Seksuell berøring uten samtykke er straffbart, men det er ikke nødvendigvis seksuell omgang uten samtykke. Dette må endres. En «ja betyr ja»-lov pålegger initiativtakeren å sikre samtykke før seksuell omgang. Dette fjerner kravet om at ofre må vise motstand, noe som er krevende i situasjoner preget av frykt eller handlingslammelse.

– Bedre forebygge overgrep

Roland mener ordlyden i dagens voldtektsbestemmelse gjør det «pedagogisk utfordrende å få fatt på hva som faktisk utgjør voldtekt».

– En lovtekst basert på «ja betyr ja» ville vært mer i tråd med den alminnelige rettsoppfatningen og skape et tydeligere rammeverk for hva samfunnet definerer som samtykke. Ved å tilpasse lovgivningen til denne forståelsen kan vi også bedre forebygge overgrep, da det kommer uttrykkelig frem at aktivt og frivillig samtykke er en forutsetning, sa hun.

– Vi vet at samtykkelover fungerer. Sverige innførte en slik lov i 2018, og resultatet har vært flere domfellelser, styrket rettsikkerhet, og en tydelig norm om seksuell autonomi. Nå bør Norge følge etter, sa Roland.

Anders Schrøder Amundsen. (Foto: Tore Letvik)

Advokatfullmektigers arbeidshverdag:

– Løsningen er tariffavtaler forhandlet frem mellom likeverdige parter

– Vi oppfordrer fullmektiger til å organisere seg i bedriftsgrupper eller fullmektiggrupper, sier leder av Juristforbundet – Privat, etter søkelys på arbeidsforholdene i advokatbransjen.

 Ole-Martin Gangnes

Dagens Næringsliv har i flere artikler satt søkelys på arbeidshverdagen til advokatfullmektiger – og skrevet om opptil 85-timer lange uker, arbeidstimer som aldri blir registrert og fullmektiger som blir sykmeldt av arbeidspress.

Avisen peker også på at arbeidsmiljøloven åpner opp for å søke om utvidet overtid for fullmektigene og DN har gjennomgått søknader om «utvidet overtid» de siste ti årene fra norske advokatfirmaer. Enkelte søker år etter år, for flere hundre ansatte, ifølge avisen.

Dessuten inngås det «husavtaler» – der firmaene inngår egne tariffavtaler med sine ansatte – som i liten grad ivaretar vernehensyn for full-

mektigene frykter Anders Schrøder Amundsen, leder av Juristforbundet – Privat. Han mener advokatbransjens arbeidsforhold må granskes, særlig når det kommer til overtidsbruk og «husavtaler».

– Det er på høy tid at vi ser nærmere på hvordan advokatfirmaene, særlig de største, håndterer arbeidsvilkår og overtidsbruk. Når vi ser at advokatfirmaer praktisk talt opererer som «advokatfabrikker,» handler det ikke bare om produktivitet, men også om menneskelige konsekvenser. Advokater og fullmektiger presses til lange arbeidsdager som kan ha alvorlige helsemessige konsekvenser, sier han til Juristen.

Etterlyser tilsyn

Lederen av privatseksjonen i Juristforbundet peker på at Arbeidstilsynet har en viktig rolle å spille.

– Vi mener at de bør utføre tilsyn hos de store advokatfirmaene, med særlig vekt på hvordan overtidsøknader vurderes. I dag kan det virke som om det er for enkelt å få slike tillatelser, og vi må sørge for at slike avgjørelser tas med et tydelig vernehensyn for arbeidstakerne.

Han mener dagens «husavtaler» i advokatfirmaene representerer et problematisk maktforhold.

– Det er en ubalanse i maktforholdet. Husavtaler inngås ofte mellom ledelsen i et advokatfirma og en virksomhetstillitsvalgt, som gjerne også er ansatt i firmaet. Dette er et asymmetrisk forhold – en tillitsvalgt i et firma kan føle seg presset til å gå med på unntak fra arbeidsmiljølovens regler om arbeidstid, og dette kan redusere vernehensynet. Å si nei til ledelsen kan være lite karrierefremmende for den enkelte, og vi er bekymret for at arbeidernes helse og velferd kommer i bakgrunnen.

– Mer balansert arbeidshverdag

Han mener løsningen ligger i å få på plass gode tariffavtaler.

– En slik avtale bør forhandles frem med en likeverdig part, som Juristforbundet, slik at vi sikrer at arbeidernes helse og sikkerhet ivaretas på en ordentlig måte. Når unntak skal vurderes, bør vernehensynet være det viktigste.

– Vi oppfordrer våre medlemmer til å organisere seg i bedriftsgrupper eller fullmektiggrupper og kontakte oss for bistand i å få etablert en balansert tariffavtale. Dette vil sikre at deres interesser representeres på en rettferdig måte og at ledelsen ikke alene dikterer vilkårene, sier han.

Det er på høy tid at vi ser nærmere på hvordan advokatfirmaene, særlig de største, håndterer arbeidsvilkår og overtidsbruk

– Målet vårt er å sikre et forsvarlig arbeidsmiljø for advokater og fullmektiger. Vi ønsker å gi dem en stemme og en trygghet i en bransje hvor det kan være vanskelig å stå imot presset om å jobbe lange dager. Ved å løfte dette frem som et tema for Arbeidstilsynet og gjennom å etablere ordentlige tariffavtaler, kan vi sørge for at advokatene i Norge har en tryggere, mer balansert arbeidshverdag, sier han.

Tema på landsmøte

Under Juristforbundets landsmøte ble det vedtatt en resolusjon om bedre balanse mellom privatliv og arbeid. Her uttrykkes bekymring for det som beskrives som «den økende ubalansen mellom privatliv og arbeid, spesielt i privat sektor».

I Juristforbundets lønnsundersøkelse fra 2023 svarte 26 % av respondentene i privat sektor at de vurderte å bytte jobb på grunn av høyt arbeidspress. Det var nesten dobbelt så mange som i offentlig sektor.

Under landsmøtet vedtok Juristforbundet krav om økt bruk av tariffavtaler og styrking av tillitsvalgrollen i privat sektor.

«Arbeidsgivere i privat sektor bør samarbeide med fagforeninger for å sikre at flere virksomheter inngår tariffavtaler som skreddersyr arbeidstidsordninger og arbeidsvilkår tilpasset virksomheten og de ansatte. Tillitsvalgte er viktige for å sikre at arbeidsgiver tar hensyn til de

ansattes behov for balanse mellom arbeid og privatliv. Arbeidsgivere må legge til rette for opplæring og styrking av tillitsvalgtapparatet, gjerne gjennom OU», heter det fra landsmøtet.

Fleksible ordninger

Det kreves også mer fleksible arbeidstidsordninger:

«Myndighetene bør sette klare retningslinjer som oppfordrer arbeidsgivere til å implementere slike ordninger, spesielt i sektorer hvor ansatte opplever et høyt arbeidspress. Slike tiltak kan inkludere arbeid fra hjemmet, fleksitid og bedre tilrettelegging for familieliv og omsorgsansvar. Utvidet arbeidstid skal være frivillig», mener landsmøtet, som sier arbeidsgivere må anerkjenne viktigheten av en sunn balanse mellom jobb og privatliv.

I resolusjonen kreves det også like rettigheter til sykefravær og permisjon:

«Det er betydelige forskjeller mellom offentlig og privat sektor når det gjelder sykelønnsordninger og permisjonsrettigheter. I offentlig sektor har ansatte som regel rett til full lønn under sykdom, foreldrepermisjon ol. uavhengig av 6G-grensen. I privat sektor avtales dette individuelt. Dette kan skape usikkerhet blant arbeidstakere i privat sektor som står uten tariffavtaler i tillegg til at det er stor variasjon mellom ulike private virksomheter»

Arbeidstilsynet

Det bes også om ressurser til kontroll av advokatbransjen:

«I lys av det som er fremkommet i artikler i Dagens Næringsliv høsten 2024 ber Juristforbundet Regjeringen forsikre seg om at Arbeidstilsynet har nok ressurser til å prioritere å følge opp advokatfirmaer og arbeidsforholdene der».

Satte fokus på stress i advokatbransjen

En undersøkelse viser at 9 av 10 advokater opplever høyt stressnivå i jobben. For å belyse temaet inviterte Juristforbundet til en panelsamtale med Line Wefald, managing partner i Advokatfirmaet Grette, og Kristin Weholt, stressmestringsekspert og karriererådgiver i Juristforbundet.

 Tore Letvik

Panelsamtalen åpnet med å påpeke at advokatbransjen har vært gjenstand for debatt, spesielt knyttet til arbeidskultur og høyt arbeidspress. Seniorrådgiver i Juristforbundet, Vegard Valestrand var ordstyrer og understreket at mange unge advokater ønsker å vise hva de er gode for, men risikerer å påta seg mer enn de har kapasitet til, noe som kan føre til utbrenthet. Valestrand presiserte at målet med samtalen var å diskutere hvordan man kan unngå å møte veggen i en krevende bransje.

Juristforbundet arrangerte panelsamtale med f.v. Kristin Weholt, stressmestringsekspert og karriererådgiver i Juristforbundet og Line Wefald, managing partner i Advokatfirmaet Grette. Tema var stress i advokatbransjen. Vegard Valestrand var ordstyrer. (Foto: Tore Letvik)

Line Wefald delte sin personlige historie om hvordan hun møtte veggen i 2016, etter to år som senioradvokat. Hun beskrev hvordan hun opplevde hjernetåke, svimmelhet og en følelse av utilstrekkelighet, til tross for at hun elsket jobben sin. Wefald innså at høye forventninger til seg selv og en manglende evne til å sette grenser hadde ført henne inn i en negativ spiral.

– Jeg hadde høye forventninger til meg selv og til hva jeg trodde arbeidsgiver krevde av meg. Jeg elsket jobben min, men dro strikken for langt i for lang tid. Plutselig følte jeg at jeg ikke dugde, at jeg ikke strakk til, og jeg begynte å tvile på vurderingene mine, fortalte hun.

Wefald fortalte at det tok henne et år å få nøstet opp i det som tynget og at hun brukte et år på restituere seg. Hun var da fullt og helt tilbake.

– Jeg kom styrket ut av det, sa Wefald, som våren 2023 ble managing partner i advokatfirmaet Grette, hvor hun startet sin karriere som advokatfullmektig i 2006.

Ulike typer stress

Kristin Weholt forklarte at det finnes flere typer stress som kan påvirke arbeidstakere:

- Burnout-stress: Oppstår når kravene overstiger ressursene man har tilgjengelig.
- Boreout-stress: Når man har for lave krav eller feil krav i forhold til egen kompetanse, noe som fører til kjedsomhet og manglende engasjement.
- Moralsk stress: Når arbeidsoppgavene går på akkord med ens egne verdier og integritet.
- Eksistensielt stress: Når man føler at man lever et liv som ikke samsvarer med egne ønsker og behov.

Weholt påpekte at det å elske jobben sin ikke er en garanti for å unngå utbrenthet. Selv om man er i flytsonen og opplever stor glede i arbeidet, er det avgjørende med restitusjon og hvile for å opprettholde god helse.

Weholt viste til at fysiske symptomer som stiv nakke, hodepine og mageproblemer kan være tidlige tegn på stress. I tillegg kan man oppleve redusert overblikk, økt bekymring og svekket selvtillit. For å håndtere høyt stressnivå anbefalte hun fokus på søvn, trening, kosthold, mindfulness og sosiale relasjoner.

– Det viktigste av alt er å få nok søvn. Søvnmangel har utrolig mye å si for stressnivået i kroppen og går ut over de kognitive evnene. Det å praktisere mindfulness bygger opp en motstandsdyktighet mot stress, sa Weholt.

Arbeidsgivers ansvar

Både Wefald og Weholt understreket at arbeidsgivere har et betydelig ansvar for å skape en bærekraftig arbeidskultur. Det er viktig med åpen kommunikasjon om forventninger og arbeidsmengde, samt å legge til rette for at ansatte kan sette grenser uten frykt for negative konsekvenser.

– Toppledelsen skal gå foran som gode eksempler og skape en kultur der det kan snakkes om utfordringer ved høyt arbeidspress og stress, sa Weholt.

Åpenhet, selvinnsikt og en helhetlig tilnærming til helse og velvære ble fremhevet som nøkkelfaktorer for å skape et sunnere arbeidsmiljø.

Toppledelsen skal gå foran som gode eksempler og skape en kultur der det kan snakkes om utfordringer ved høyt arbeidspress og stress.

Kritiske jobbferdigheter du ikke lærte på studiet

Det er den siste tiden satt søkelys på mental helse og arbeidspress blant jurister, især advokater.

Sykefraværstatistikken forteller oss at yngre arbeidstakere er spesielt utsatt for helseskadelig stress. Hvorfor skjer dette, og hva kan du som ung jurist gjøre for å trives og prestere godt på jobb?

Av Kristin Weholt, karriererådgiver i Juristforbundet og coach

Vel å merke har du som jurist et fem år langt profesjonsstudium bak deg. Men mange unge jurister får et brutalt møte med jobbhverdagen. Den er så fundamentalt forskjellig fra studiedagene. Det kan være fristende å peke på lederen og arbeidsgiveren din, og mene at du ikke får det du trenger derfra. For all del – arbeidsgiver har et stort, lovpålagt ansvar for at du trives på jobb. Men ledelse innebærer mange dilemmaer. Og du har selv en del av ansvaret for at arbeidshverdagen blir god. Skal du kunne ta dette ansvaret, krever det noen kritiske ferdigheter du ikke lærte på studiet.

Sosiale medier har skapt nye behov

De to yngste generasjonene på jobbmarkedet i dag – altså dem som er født på 80-tallet og utover – har stressutfordringer vi ikke ser i samme grad hos eldre generasjoner. Årsakene til at vi opplever langvarig stress er sammensatte. Men ett særtrekk ved deg som tilhører de to unge generasjonene, er at du har vokst opp med internett. Telefon og e-post har avbrutt deg i ett kjørt. De åpner for et grenseløst arbeid, om ikke du har gode vaner. I sosiale medier har du fått umiddelbare tilbakemeldinger, sammenlignet deg, og blitt påvirket av forestillinger om hvordan et ideelt liv skal se ut. Dette har fått konsekvenser for hvordan du har blitt som arbeidstaker.

En vanskelig generasjonskløft

Det er faktisk en global trend at yngre arbeidstakerne stiller større krav til arbeidsgiver enn tidligere generasjoner har gjort. Unge i dag ønsker høy grad av fleksibilitet og balanse mellom arbeid og fritid. De er verdidrevne, og forventer at arbeidsgiveren deres tar sosialt ansvar i samfunnet. De har større behov enn tidligere generasjoner for tilbakemelding og anerkjennelse. Og allerede som nye i arbeidslivet forventer de å ha stor innflytelse på beslutninger tatt av ledelsen. Eldre ledere oppfatter ofte de unge som storforlangende, og samtidig lite robuste mot stress. Dette skaper gnisninger.

Fleksibilitet og samarbeid

Å sette deg inn i hvordan du kan lede deg selv og bruke lederen din best mulig, er noe av det klokkeste du kan gjøre for karrieren din. For det første må du finne en arbeidsgiver som jobber for noe du synes er meningsfullt. Da må du kjenne verdiene dine! Du må kunne identifisere målene dine og prioritere riktig, samtidig som du håndterer andres forventninger til deg. Og “de andre” har ikke nødvendigvis samme prioriteringer som deg. Da blir grensesetting viktig. Resultatene du produserer er ikke lenger bare opptil deg selv heller. Du må kunne samarbeide og kommunisere med mennesker som er forskjellige fra deg.

Illustrasjon: FANDSrabutan

Fravær av tilbakemeldinger

De dagene er over da du får tydelige tilbakemeldinger i form av karakterer på det du leverer. Kan hende har du en leder som ikke engang er jurist. Som ikke har forutsetninger for å gi deg faglig sparring og tilbakemeldinger i det hele tatt. Da må du lære hvordan du kan evaluere deg selv. Du må se muligheter til å trene dedikert på nødvendige ferdigheter, og finne faglig støtte i det større nettverket ditt. Kanskje forventer du at lederen din skal motivere deg. Men du vet selv best hva som motiverer deg, og hva som trigger deg.

Generasjon prestasjon

Det hører med til historien at unge arbeidstakere i dag er flinke! De vil gjerne prestere på høyt nivå. Du kan potensielt være gull for arbeidsgiveren din! Mange ledere går nå på kurs for å lære å forstå de yngre ansatte bedre, så disse får komme til sin rett. Men når jeg skriver «potensielt være gull», er det fordi et slikt prestasjonsjag også har en slagside. En del av årsaken til at mange unge, flinke jurister opplever mye stress, er at de identifiserer seg for sterkt med resultatene sine. Kanskje er du

vant til å være flink. Men det vil garantert komme dager i arbeidslivet da du ikke føler deg flink. Har du ferdighetene til å takle det?

Hvem blir du i motgang?

Hvis selvbildet ditt slår sprekker straks du gjør en feil eller ikke føler på mestring, vil du ikke bare gå glipp av masse nødvendig læring. Du vil også ha lav motstandsdyktighet mot stress. Lederen din kan gjøre det trygt for deg å feile, og hjelpe deg til å lære. Men ofte er ikke det nok når identiteten din henger nøye sammen med det å være flink. Hvis per-

feksjonisme og bedragersyndromet saboterer en ellers god jobbhverdag, vil du ha stor nytte av å lære deg å håndtere den indre kritikeren og prestasjonsangst.

En svært verdifull jurist

Som arbeidstaker er det mye du ikke har innflytelse på. Du leder deg selv når du ser hva du kan påvirke, og benytter deg av dette handlingssrommet. Men selvledelse er også å kunne akseptere det du ikke har innflytelse på. I arbeidslivet må du kunne fungere godt under skiftende omstendigheter. Du må kunne møte motgang og endringer med psykologisk fleksibilitet. Alle disse ferdighetene – som overordnet kalles “selvledelse” - kan du trene opp! Det vil ikke bare gjøre deg til en svært verdifull jurist. Det vil også sikre deg høy grad av trivsel og god mental helse. Derfor har vi i Juristforbundet utviklet to digitale kurs i selvledelse, som er tilgjengelige for alle våre medlemmer: «Trivsel og stressmestring på jobb» og «Kritiske jobbferdigheter du ikke lærte på studiet». Du finner dem på nettsidene våre bak innlogging. Vi håper du vil ha stor nytte av dem!

Det er faktisk en global trend at yngre arbeidstakerne stiller større krav til arbeidsgiver enn tidligere generasjoner har gjort.

Foto: iStock.com/Vikaemerson

Den beste julegaven du kan gi til dine nærmeste er å forsikre deg og familien din

Vi vet aldri hva som vil skje i fremtiden. Vi kan alle bli rammet av sykdom eller en ulykke som kan medføre en utfordrende hverdag. Da er det godt å vite at du har mulighet til å sikre en bedre økonomisk tilværelse for deg og familien. Som medlem får du de aller viktigste forsikringene til en fast lav medlemspris. Du kan spare opptil 80 % på å kjøpe forsikringene hos Juristforbundet Forsikring.

De viktigste forsikringene for deg og din familie:

- ✓ Uførekapital, uføerente og dødsrisiko
- ✓ Kritisk Sykdom
- ✓ Barneforsikring
- ✓ Ulykkesforsikring
- ✓ Behandlingsforsikring

Juristforbundet Forsikring er her for å hjelpe deg. Sammen finner vi ut av hva du trenger, og hva du ikke trenger. Ta kontakt med oss i dag.

Telefon: 23 11 33 11 | forsikring@juristforbundetforsikring.no | juristforbundetforsikring.no

Ny advokatlov fra nyttår

Enkeltpersoner som driver kriminell virksomhet ødelegger for hele bransjen. Den nye loven stiller strengere krav tilandel og styrker tilsynet.

Justis- og beredskapsminister Emilie Mehl (Sp). (Foto: Rune Kongsro/Justisdepartementet)

Beskyttet juristtittel, et eget juristregister og slutt på passiv advokatbevilling er blant endringene fra 1. januar.

– Jeg fikk servert kake da Advokatloven ble vedtatt i 2022. Over 10 års arbeid ligger bak, og på nyttårsaften kan vi sprette champagnen for at loven trer i kraft. Det er fint å være justisministeren som endelig kan sette loven i kraft, og jeg vil takke alle som har jobbet med denne saken gjennom mange år, sa justis- og beredskapsminister Emilie Mehl (Sp) da det ble klart at loven vil tre i kraft fra 1. januar 2025.

Blant endringene som kommer neste år er endringer i tilsyns- og disiplinærsystemet, som vil bestå av to organer i stedet for tre, som i dag.

– Enkeltpersoner som driver kriminell virksomhet ødelegger for hele bransjen. Den nye loven stiller strengere krav tilandel og styrker tilsynet, sa Mehl.

Etter advokatloven skal ikke bare advokater, men alle eiere og ledere i advokatfirmaer ha hederligandel.

Internadvokater og juristregister

Departementet følger også opp Stortingets anmodningsvedtak om å åpne for at forsikringsadvokater skal kunne utøve advokatvirksomhet som en del av retts-hjelpsforsikringen. I mellomtiden gjelder overgangsregelen i advokatloven § 73 nr. 13 for internadvokatene. Denne gir forsikringsadvokatene og andre internadvokater rett til å fortsette å yte advokatbistand som i dag i overgangsperioden.

Rettsrådsmonopolet oppheves, og enhver kan gi rettslige råd utenfor domstolene. Samtidig vil «jurist» bli en beskyttet tittel. Det er kun personer med juridisk embetseksamen, master i rettsvitenskap eller utenlandsk juristutdanning godkjent av Advokattilsynet som kan bruke tittelen. Advokattilsynet skal føre et juristregister som skal være offentlig tilgjengelig og søkbart. En jurist som yter rettslig bistand i næringsvirksomhet, og som har stilt sikkerhet og betalt bidrag til Advokattilsynet, har rett til å bli oppført i registeret.

Prosessmonopolet opprettholdes, noe som innebærer begrensninger i hvem som kan representere klienter under rettergang.

Passiv bevilling

«Passiv advokatbevilling» forsvinner. I dag utstedes advokatbevilling til den som oppfyller vilkårene i domstolloven § 220, uten at det stilles krav om at vedkommende faktisk utøver advokatvirksomhet. Etter advokatloven vil advokatbevillingen bortfalle dersom en person ikke lenger driver advokatvirksomhet. Dette innebærer at det ikke lenger skal være adgang til å ha såkalt passiv advokatbevilling.

Loven legger imidlertid opp til en forenklet saksbehandling for de som frivillig har meldt opphør av advokatvirksomhet, slik at de etter søknad raskt kan få bevillingen tilbake.

På neste side har advokat Ragnhild Bø Raugland laget en oversikt over viktige endringer.

Dette betyr nytt regelverk for advokater og jurister

Advokatloven med forskrifter ble vedtatt i 2022, og trer i kraft fra 1. januar 2025. Det nye advokatregelverket samler for første gang reglene om rettshjelp, slik at vi nå får en helhetlig regulering for drift av advokatvirksomhet og ervervsmessig rettshjelp

Av Ragnhild Bø Raugland,
advokat i Juristforbundet

Loven har flere nye regler som også gjelder for jurister. Dette gjelder særlig juristers adgang til å yte rettshjelp som ledd i næringsvirksomhet. For advokatenes del innebærer det nye regelverket i hovedsak en videreføring av gjeldende regler.

Generell hovedregler

Et viktig punkt i ny advokatlov er at tittelen jurist blir lovregulert. Dette er en sak Juristforbundet har kjempet for i flere år. Tittelen jurist er forbeholdt de som har juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap, jf. § 67. Lovens § 7 fastsetter at det er personer med norsk advokatbevilling som kan benytte tittelen advokat, med påfølgende særregler for utenlandske advokater.

Advokatloven deler advokatene inn i advokater som driver ordinært advokatforetak, organisasjonsadvokater og internadvokater, som tilsvarende tidligere bedriftsadvokater. Denne gruppen omfatter også offentlige ansatte advokater. Alle advokater skal opptre uavhengig. De kan ikke samtidig inneha stillinger i dømmende virksomhet eller påtalemyndigheten. Man må anta at dette må gjelde tilsvarende for jurister som driver næringsvirksomhet. Det er noe utfyllende regulert for organisasjonsadvokater og internadvokater.

Alle advokater skal opptre med faglig dyktighet og ha kunnskap om rettsområdene de gir råd om.

Advokaters lojalitetsplikt er til klientene og rettssamfunnet, jf. § 29.

Rettshjelpsmonopolet oppheves

Fra regjeringen sin side, har det vært et sentralt formål med loven å senke terskelen for å få hjelp med juridiske problemstillinger. Etter gjeldende regelverk er det kun advokater og rettshjelpere som kan drive ervervsmessig rettshjelp. Sentralt i den nye loven er at det såkalte rettshjelpsmonopolet oppheves, ved at loven nå gir mulighet for at «enhver kan drive rettslig bistand» med mindre det er særskilt unntatt, jf. § 66. Videre følger det av lovens § 68 at en jurist kan yte rettslig bistand som ledd i næringsvirksomhet. Formålet med disse utvidelsene er å gi samfunnet lettere tilgang til juridiske tjenester.

Et viktig skille i ny lov er at prosessmonopolet opprettholdes, ved at det fortsatt bare er advokater og advokatfullmektiger som kan representere klienter i rettergang.

I forberedelsene til loven har det vært vurdert om advokater kan kombinere styreverv med advokatvirksomhet, noe loven åpner for. Videre har det i forskrift blitt konkludert med at forsikringsselskap som tilbyr rettshjelpsforsikring, kan tilby advokatbistand til sine kunder.

Advokaters taushetsplikt

Både advokater og jurister har taushetsplikt, jf. §§ 32 og 69. Selv

Illustrasjon: Visual Generation

om reglene i hovedsak er en videreføring av gjeldende regelverk, er det verdt å merke seg at reglene er utformet forskjellig for advokater og jurister.

Organisasjonsadvokater

En organisasjonsadvokat er en advokat som er ansatt i en organisasjon eller en annen enhet, og som yter advokatbistand til medlemmer eller andre. Det er en forutsetning at organisasjonen ikke har et økonomisk formål med advokatvirksomheten, se lovens § 25. Et typisk eksempel her er en advokat ansatt i en fagforening, hvor den rettslige bistanden følger som en medlemsfordel som dekkes av medlemskontingenten. Når organisasjonsadvokaten opptrer utad, skal det fremgå hvilken organisasjon eller enhet advokaten er ansatt i.

Internadvokater

De nye reglene om internadvokater er foreløpig ikke vedtatt iverksatt. For en periode på tre år, videreføres dagens regler i domstolovens 233, 1. ledd, pkt. a).

Etter lovens foreløpige ordlyd, er en internadvokat definert til å være en ansatt advokat som yter advokatbistand til arbeidsgiveren sin, jf. § 24. En internadvokat i konsern kan i tillegg yte advokatbistand til virksomheter som inngår i konsernet med arbeidsgiveren. En internadvokat kan også være ansatt i stat

eller kommune. Disse kan i medhold av de nye reglene også yte bistand til offentlige virksomheter som virksomheten samarbeider med.

Videre er det foreslått at en internadvokat kan ikke yte advokatbistand til andre som del av arbeidsgivers forretningskonsept. Det er videre presisert at en internadvokat ikke kan utføre oppgaver for sin arbeidsgiver som går utover deres uavhengighet.

Vilkårene for å få advokatbevilling

Vilkårene for å få advokatbevilling blir i hovedsak videreført, dog slik at av praksiskravet er noe modernisert. Regelverket fremgår av lovens § 4 og forskriftenes kap.2. For å kunne

søke om advokatbevilling, må en ha bestått master i rettsvitenskap og ha fullført advokatkurset. Det kreves politiattest og hederligandel. Før en søker om bevilling, må advokatfullmektigen ha to års variert praksis av juridisk art, under veiledning av en advokat eller prinsipal. Videre er det fastsatt et prosedyrekrav med tre saker som gir tilfredsstillende prosedyreerfaring, dog slik at en sak kan erstattes med en rettsaksekamen. Det er ulike krav til type saker og rettsområder. Erfaring fra domstolene eller påtalemyndighetene kan erstatte prosedyrekravet.

Regulering av advokatkurset er inntatt i forskriftenes § 5. Reglene innebærer en tydeliggjøring av kursets innhold, samt at det utvides til ni obligatoriske samlinger i regi av Juristenes Utdanningscenter. Kurset skal gi en praktisk og teoretisk opplæring i emner av særlig viktighet for advokaturket. Disse emnene er kommunikasjon, forhandlinger og alternativ konfliktløsning, opptreden i rettergang, opptreden utenfor rettergang, advokatetiske krav og regler, og praktiske emner.

Ett annet forhold som er nytt i loven og forskriften, jf. begges § 12, er tydeliggjøring av ansvar for oppfølging av advokatfullmektigene. Det skal utpekes en advokat som skal føre tilsyn med advokatfullmektigen og sørge for at det gis forsvarlig faglig og praktisk veiledning. Det skal utarbeides en skriftlig plan for advokatfull-

De nye reglene om internadvokater er foreløpig ikke vedtatt iverksatt.

mektigperioden. Samtidig tydeliggjøres det at advokatfullmektigen skal følge reglene for advokaters opp-treden.

Søknaden om advokatbevilling behandles av Advokattilsynet.

Etterutdanning

Kravet til etterutdanning utvides til å gjelde alle advokater, uavhengig av om den enkelte er medlemmer i Advokatforeningen eller ikke. Det nye, obligatoriske kravet krever etterutdanning på 48 timer over en periode på tre år, jf. advokatforskriftens § 13. Minst to av timene må være innen tema advokatetikk. Forelesning innen juridiske fag regnes med, time for time. Beregnet per år, er kravet om etterutdanning på det samme nivået som i dag. Det nyopprettede Advokattilsynet vil føre tilsyn med at etterutdanningskravet er oppfylt.

Sikkerhetsstillelse og bidrag til Advokattilsynet

Regelverket er innrettet slik at det er mindre grad av regulering for de som gir rettslig bistand etter lovens §§ 66 og 68. Det er imidlertid krav til at en jurist, som gir rettslig bistand som ledd i en næringsvirksomhet, skal stille sikkerhet på minst 3 millioner for mulig erstatningsansvar vedkommende kan pådra seg i forbindelse med virksomheten. Advokattilsynet skal føre

et offentlig tilgjengelig juristregister. Jurister som gir rettslig bistand som ledd i næringsvirksomhet, skal være registrert i Advokattilsynets juristregisteret og betale årligbidrag til Advokattilsynet, jf. lovens § 68 og forskriftens § 58–60.

For advokater er det regler om sikkerhet i advokatlovens § 5 og forskriftens kap. 5. Sikkerheten for denne gruppen skal være minst 5 millioner, og den er tilsvarende for prinsipaler.

Tilsyns- og disiplinærsystemet

Tilsyns- og disiplinærsystemet forenkles og effektiviseres i ny lov, ved at det går fra tre til to organer som utøver tilsyn etter loven. Det nye Advokattilsynet skal føre tilsyn

med advokater og advokatfullmektiger som utøver advokatvirksomhet i Norge. Advokatnemnda skal avgjøre disiplinærsaker etter lovens § 57. Begge organene er uavhengige forvaltningsorganer og kan ikke instrueres i utøvelsen av sin myndighet. Lovens kap. 10 og 11 har utfyllende regler om deres virksomhet.

Når det gjelder jurister som gir rettsråd i næringsvirksomhet, samt andre som gir rettsråd etter lovens § 66, så vil det være Forbrukertilsynet som utøver tilsynsmyndighet til forbrukerne. Dette er ikke regulert i lov eller forskrift.

Lett tilgjengelig regelverk

Juristforbundet anbefaler alle som skal drive rettshjelp å sette seg godt inn i regelverket. Advokatregelverket oppleves som lett tilgjengelig og modernisert. På generell basis vil vi anbefale alle som gir rettsråd, å holde seg oppdatert med etterutdanning, og ellers følge reglene for forsvarlig drift av næringsvirksomheten.

Juristforbundet vil etablere en egen forening for jurister som driver næringsvirksomhet. Dette vil være en videreføring av dagens forening for rettshjelperne. Vi håper at vi via denne foreningen kan gi bistand, og informasjon og veiledning til aktuelle medlemmer.

Fra regjeringen sin side, har det vært et sentralt formål med loven å senke terskelen for å få hjelp med juridiske problemstillinger.

Juristtittel kun for jurister

Monica Viken, professor og visedekan for jusstudiet ved BI. (Foto: Alexander Eriksson)

Fra nyttår er jurist en beskyttet tittel. Fint, men ingen stor praktisk betydning, mener noen. – Folk er ikke så opptatt av det som de burde være, sier Juristforbundets president.

 Tuva Bønke Grønning

Monica Viken, professor og visedekan for jusstudiet ved BI, forteller at de hele tiden har vært opptatt av å tydeliggjøre at det er et skille mellom studier som kombinerer jus og økonomi og studier i rettsvitenskap. Det har vært viktig å poengtere at kombinasjonsstudiet i jus og økonomi ikke fører til at uteksaminerte kandidater kan kalles jurister, også når tittelen ikke var beskyttet. Hun mener det er både viktig og riktig at jurist nå blir en beskyttet tittel. ▶

Dekan Karl Harald Søvig ved juridisk fakultet i Bergen. (Foto: Andre Kvalvågnes)

Juristforbundets president, Sverre Bromander. (Foto: Tore Letvik)

Anne-Kristine Roland.
(Foto: Juristforbundet)

– Vi har hatt en bachelor og en master i jus og økonomi i mange år, og studentene herfra får en unik kombinasjon som skiller seg fra en ren jusutdanning, altså en master i rettsvitenskap. Denne utdanningen i jus og økonomi har vist seg å være svært relevant i arbeidsmarkedet og særlig viktig for næringslivet, men vi er opptatt av å tydeliggjøre at disse studentene ikke blir jurister, sier hun.

Utenfor jusmiljøet har hun inntrykk av at de fleste allerede oppfatter at en jurist er en som har en ren juridisk utdanning på masternivå.

– Jeg tror egentlig at mange ikke har vært klar over at det ikke har vært en beskyttet tittel. Nå som det blir en beskyttet tittel, samtidig som rettsrådsmonopolet oppheves, blir det enda viktigere for studentene på begge masterstudiene at det er tydelig hvilken utdanning de har, mener Viken.

Avklaring fordel

– Jeg tror denne avklaringen er en fordel også for studenter som har master i jus og økonomi. Når det i tillegg til at juristtittelen blir beskyttet er åpnet for at andre enn jurister kan gi rettshjelp, så kan det gi nye muligheter for våre studenter som har denne kombinasjonen.

– Du kan fint ha god juridisk forståelse i tillegg til kompetanse i økonomi, strategi og organisasjon, som jo disse studentene har, uten å være jurist. Vi er opptatt av at den kombinasjonen har en stor egenverdi, og disse endringene gjør det egentlig enklere å tydeliggjøre forskjellen, sier Viken.

Professoren forteller at de på BI trodde det ville bli færre søkere til bachelor og master i jus og økonomi når de begynte med master i rettsvitenskap, men at de foreløpig har sett en motsatt utvikling.

– Det morsomme er at antallet søkere nærmest har eksplodert på kombinasjonsstudiet vårt. Det ble vi litt overrasket over. Så jeg tror studentene er veldig klar over forskjellen. Det er mange som sier at de ikke vil bli advokat eller jurist, men at de synes jus er spennende.

– Så for oss er det veldig fint at det ryddes opp i begrepene.

– Ingen praktisk betydning

Dekan Karl Harald Søvig ved juridisk fakultet i Bergen, peker på at bakgrunnen for endringen er at man ønsker å lovregulere ikke bare advokater, men også annen juridisk rådgivning.

– Når advokattittelen er beskyttet kan det jo være naturlig at juristtittelen også er det. De fleste som uteksamineres fra vårt fakultet jobber som jurister, og ikke advokater.

Han peker på at master i rettsvitenskap hele tiden har vært en beskyttet grad.

– Så hva betyr det at tittelen beskyttes? Hva innebærer det? Vi kan vel si at man beskytter den folkelige betegnelsen på å ha en master i rettsvitenskap. Når det er sagt, så tror jeg det har vært veldig få som har gått rundt i middagsselskaper og sagt at de er jurist uten å ha en master i rettsvitenskap, sier han.

Selv om Søvig har inntrykk av at det har vært et beg-

renset problem at personer uten masteren kaller seg jurister, mener han likevel det har sine fordeler at det blir en beskyttet tittel.

– Har det noen praktisk betydning for jusstudentene eller de nyutdannede?

– Nei, det har det ikke. For våre studenter er det viktig å få en master i rettsvitenskap. Det er den som er inngangsbilletten til en rekke yrker, både i domstolene og hvis man ønsker å bli advokat. I den nye loven kommer juristtittelen egentlig med på kjøpet.

– Viktig å være tydelig

Monica Viken på BI tror heller ikke beskyttelse av juristtittelen vil ha noen praktisk betydning for studentene, eller for hvilke typer jobber de kommer til å havne i.

Hun forteller også at jusstudiet legges opp på en helt annen måte enn studiet jus og økonomi.

– Hvordan vi legger opp kurs, hvordan vi legger opp forelesningene og hvordan vi driller studentene er annerledes. Studentene på rettsvitenskap er tydelige på at de sikter seg inn på juristjobber, som for eksempel i domstolene, i advokatfirmaer eller som internadvokater.

– På jusstudiet går vi mer i dybden og jobber mer analytisk, men også med en praktisk vinkling, blant annet med fiktive rettssaker hvor studentene deltar selv, forklarer hun.

Viken mener det nå blir enda viktigere å være tydelige på hva som er en jurist og hva som ikke er en jurist.

– Uten at vi sier at en type kompetanse er mindre verdt enn en annen.

– Kan gjøre studentene mer bevisst

Anne-Kristine Roland er jusstudent ved Universitetet i Agder og leder for Juristforbundet Student. Hun har også inntrykk av at de aller fleste forbinder tittelen jurist med en som har cand.jur eller en master i rettsvitenskap, og det at tittelen beskyttes ikke nødvendigvis har så stor praktisk betydning. Hun er likevel veldig fornøyd med at det blir slik.

– Det er hensiktsmessig at den alminnelige forståelsen av begrepet stemmer overens med hva som faktisk er riktig. Det kan være med på å styrke tilliten til og øke anerkjennelsen for juristene.

Roland tror en lovbeskyttelse av tittelen kan gjøre studentene enda mer bevisst på ansvaret man har som jurist og hva som forventes av dem.

– Kanskje kan det at tittelen lovbeskyttes også gi litt ekstra motivasjon for noen studenter til å fullføre utdanningen. Det er motiverende å vite at man blir del av en beskyttet profesjon som er kjempeviktig i rettsstaten og demokratiet vårt, tror hun.

Roland trekker også frem at det kanskje kan være en

konkurransfordel når man søker jobb, at arbeidsgiver kan være helt trygg på hva stillingen man ansettes i kan kalles.

– Jobber man i forvaltningen er det tillitsskapende at vedtak er fattet av en jurist, så jeg håper det nå kan bli slutt på at jurister ansettes som rådgivere.

– Viktig for juristenes samfunnsrolle

Når juristtittelen blir lovbeskyttet, forventer Juristforbundet at det innføres stillingskoder i staten som beskriver det, sier forbundets president, Sverre Bromander.

– Hvis det er et lovkrav om at det å være jurist er en beskyttet tittel, så må man jo innføre stillingskoder som henger sammen med dette. Da må man også sørge for å ikke bruke stillingstitler som er egnet til å forvirre, både i det private og i det offentlige, sier han.

Han sikter blant annet til bruken av «juridisk rådgiver», som han mener nå havner i en gråsoner.

– Jeg mener at man ikke skal kunne kalle seg det om man ikke er jurist. Det er egnet til å forvirre, og vil undergrave lovgivers vilje. Men det gjenstår å se hvordan dette blir brukt nå etter hvert.

– Det må gjøres tydeligere hvem som er jurist og ikke. Så lever vi i et fritt land, og hvis man ønsker å søke retts hjelp hos en som ikke er jurist, så er det opp til den enkelte å velge det. Men det må være tydelig hvem som er hva.

I motsetning til Søvig ved UiB og Viken ved BI, mener Bromander at det er og har vært en stor utfordring at mange, spesielt ikke-jurister, ikke vet helt hva som er hva eller hva slags type utdanning juristene har.

Han tror ikke så mange har tenkt over at hvem som helst egentlig kan gå rundt og kalle seg for jurist, men kjenner selv til flere eksempler hvor noen har kalt seg juridisk rådgiver uten å ha en master i rettsvitenskap.

– Jeg tror ikke alle har vært så opptatt av dette som de burde være.

– I NAV-skandalen så vi jo for eksempel at ikke-jurister hadde hatt kompliserte juridiske oppgaver. Så kom det frem at man ikke hadde kontroll på hva som hadde vært håndtert av jurister, og hva som hadde vært håndtert av andre. En slik stemoderlig behandling av jussen i samfunnet kan vi ikke ha, sier han.

Han mener at å lovbeskytte juristtittelen er viktig for juristenes rolle i samfunnet.

– Vi er opptatt av rettsstaten og rettssikkerhet, og for å ha en god ivaretagelse av det, mener vi det er helt nødvendig med en lovbeskyttelse av juristtittelen. Vi skal ikke være i tvil om det er en jurist eller ikke som har behandlet en sak, og vi skal være trygge på at de som kaller seg jurist kan håndtere juss på et visst nivå.

Ny lov betyr også endringer i hvordan fullmektigene skal læres opp

Camilla Klevan. (Foto: Stig Jarnes/SayCheese)

Liv Minde. (Foto: privat)

– Det vil påvirke Advokatkurset både i omfang og innhold, sier Camilla Klevan i Juristenes utdanningscenter (JUS).

 Tuva Bønke Grønning

JUS har allerede i mange år, på oppdrag fra Justisdepartementet, utviklet og holdt advokatkursene. I dag er det åtte kurs i året, hvorav seks er fysiske og to er digitale. Hvert kurs består av to samlinger på tre dager, i tillegg til fire e-kurs som gjennomføres mellom samlingene.

Klevan forteller at advokatkurset allerede i dag er omfattende. Det består av 48 timer undervisning, hvorav 32 er forelesninger og 12 timer er praktiske øvelser som rollespill eller prosedyretrening i meklings sak, sivil sak og straffesak.

Hun forteller at det er obligatorisk deltakelse, og en ganske stor jobb å passe på at alle deltar på alt.

– Det er 720 deltakere hvert år, og på hvert eneste kurs har vi 15 forelesere, 13 meklingsveiledere, 12 dommere og fire sensorer som vurderer hjemmeoppgaven, forteller hun.

Blir mer omfattende

Nå er de i JUS i full sving med å tilpasse tilbudet til de nye kravene. Etter hvert vil det bli ni, og ikke seks, dager med kurs.

– Vi foreslo i høringsrunden at det skal være mulighet for å ta kurset helt eller delvis digitalt også. Det er viktig for oss, for vi har studenter over hele landet, sier Klevan.

I dag gjennomføres kun to av kursene digitalt, mens de resterende kursene krever oppmøte i Oslo.

De ni nye obligatoriske dagene vil naturligvis også få noe utvidet innhold.

– Vi skal styrke den delen som dreier seg om mye av det praktiske og advokatetiske. De nye ekstra timene vil stort sett rette seg mot læring knyttet til praktiske øvelser, prosedyretrening, kommunikasjon; hvordan man snakker til retten, med klienten og så videre. Det vil antakelig også bli et enda sterkere fokus på reglene om

antihvitvasking og de formelle sidene ved advokatvirksomhet og advokatansvaret.

Klevan forteller at de i møte med Justisdepartementet og Advokattilsynet i slutten av oktober la frem hvordan kursene gjennomføres i dag, og hvordan de i JUS mener de kan ta det videre.

– Tidligere hadde vi et rundskriv som detaljerte mye av innholdet i kurset. Dette blir nå opphevet. Vi har forholdt oss til dette i mange år, og vi må nå se på hva vi kan erstatte rundskrivet med, så innholdet blir tydelig for deltakerne. Så nå begynner arbeidet med å sette opp prosjektet og finne ut i detalj hva advokatloven betyr for oss og hvordan vi skal skru sammen advokatkurset.

Alt dette vil imidlertid ta tid, og Klevan forteller at de har fått beskjed om at de nå være i gang med ny ordning innen 1. januar 2027.

– Vi er ikke sikre på når vi kommer til å lansere de første nye kursene, men det blir jo i alle fall senest da.

Spent på hva fullmektigene synes

Camilla Klevan forteller at de naturligvis er spente på hva fullmektigene selv vil synes.

– Det blir jo et lenger kurs for studentene, og det vil koste noe mer. Det står i forskriften at vi må legge oss på samme pris for alle, og at vi ikke har lov til å ta mer enn det koster å arrangere kurset, sier hun og fortsetter:

– Men det ganske høye kostnader ved å arrangere disse kursene, for det har mange elementer og mange deltakere. Vi må også ha gode digitale systemer for å håndtere det.

Klevan er glad for at de har fått fortsatt tillit etter å ha utdannet advokatfullmektiger i mange år.

– Vi har fått et mandat fra departementet til å gjennomføre dette, og vi er veldig glade for at de har den tilliten til oss. Vi synes det er morsomt at vi skal få lov til å utvide dette og tenker at det er en god måte å gjøre det på.

– Men det er krevende. Med 720 deltakere hvert år, 15 forelesere, 13 meklingsveiledere, 12 dommere og fire sensorer på hvert eneste kurs, så er det snakk om det stort apparat. Vi gleder oss likevel over anledningen til å se på kurset på nytt og gjøre det enda bedre.

Ønsker mer dilemma-trening

Liv Minde er leder for utvalget Yngre advokater (YA), en undergruppe for advokater under 40 år i Advokat-

foreningen. Utvalget jobber blant annet med å skape et felles miljø blant advokatfullmektiger og yngre advokater, og arrangerer en rekke faglige og sosiale arrangementer.

Minde forteller at de hun har snakket med om Advokatkurset har vært veldig fornøyd, og hun har inntrykk av at dagens kurs fungerer godt.

– Folk sitter klare til å melde seg på når det åpnes for påmelding. Jeg opplever at kurset er godt skrudd sammen, og at det er mange gode forelesere som gir forskjellige typer innsikt.

At Advokatkurset blir med omfattende, er hun positiv til.

– Det kommer naturligvis an på hva det nye innholdet blir, men mer innhold som gjør deg robust og tryggere når du skal ut i bransjen er jeg positiv til.

– Hvis jeg skulle ønsket meg mer av noe, ville det vært dilemma-trening – mer trening på hvilke utfordringer du kan møte på i advokathverdagen.

Minde trekker frem en undersøkelse fra Advokatforeningen som viste at nesten halvparten av norske advokater har opplevd vold og trusler i advokathverdagen.

– Det er dessverre en del av bransjen, og for de som jobber, eller ønsker å jobbe, med strafferett for eksempel, hadde det vært veldig nyttig å ha vært igjennom temaet. Det er ikke alltid man vet hvilken del av bransjen man skal jobbe i når man tar advokatkurset.

Praktisk trening

Hun trekker også frem ulike typer dilemmaer du som advokat kan komme opp i møte med klienter.

– Der har man de etiske retningslinjene, som er gode, og jeg opplevde at temaet ble godt ivaretatt på advokatkurset, men enda litt mer praktisk trening hadde vært fint.

Når det gjelder arbeidspress i bransjen og spesielt press på fullmektiger og yngre advokater, er Minde usikker på om advokatkurset er rette sted for å ta opp det temaet. Hun viser til at de i YA arrangerer ulike kurs og en «survival guide» for fullmektiger. De har også tilbudt stressmestring og kurs i hvordan man bygger robusthet i bransjen.

Utreders praksis i domstolene sikret som kvalifisering til advokatbevilling

I advokatforskriften som Justis- og beredskapsdepartementet nylig vedtok gis domstolenes juridiske utredere rett til å bruke jobberfaringen til å fylle praksiskravet for å bli advokat. Dette skjer etter innspill fra flere aktører, inkludert Borgarting lagmannsrett, som fremhevet verdien av juridisk utreders arbeid under høringen til ny advokatlov.

 Tore Letvik

– Forskriftsfesting av at utreders praksis i minst to år oppfyller praksiskravet styrker utredernes posisjon, sier førstelagmann Marianne Vollan i Borgarting lagmannsrett til Juristen.

Dette gjelder utredere i Høyesterett, men også i lagmannsrettene og tingrettene. Borgarting lagmannsrett uttrykte i sin høringsuttalelse skuffelse over det opprinnelige forslaget, som ville begrense betydningen av utreders praksis til bare ett år for de som vil bli advokater.

Vollan forteller at arbeidet som utreders gir en variert juridisk erfaring og inngående kjennskap til sivilprosess og straffeprosess – ferdigheter som er grunnleggende for advokatyrket. Hun påpeker også at utredere i lagmannsrettene, som i Borgarting, får omfattende tilbakemeldinger fra lagdommere, og at dette bidrar til en verdifull kompetanseutvikling.

Tok kampen

Uten høringsinnspillene ville utreders kun fått godkjent ett år som tellende for å oppfyllelse av kvalifikasjonskravet til praksis i en advokatutdanning. Etter høringen ble dette endret til at praksis i minst to år som juridisk utreders i domstolene kan godkjennes fullt ut som oppfyllelse av praksiskravet.

Borgarting lagmannsrett pekte i sin høringsuttalelse på at utreders bidrar betydelig til saksavviklingen i

domstolene og understreker at utredningsenheten har vokst til å bli en viktig enhet, som forbereder saker, deltar i rettsmøter, og i enkelte tilfeller bistår under komplekse ankeforhandlinger.

Vollan trekker frem at denne erfaringen gir utreders bred kompetanse, og at den, etter lagmannsrettens syn, kan sammenlignes med erfaringen som en rettsfullmektig i Trygderetten.

– Endringen i advokatforskriften som nå fullt ut anerkjenner utreders praksis for kvalifikasjon til advokatbevilling kan sees som en seier for utreders og for de domstolene som har kjempet for deres verdifulle arbeid. Dette gir et sterkere signal om at domstolserfaring kan være like verdifullt som annen relevant juridisk praksis for de som ønsker å bli advokater.

Førstelagmann i Borgarting lagmannsrett, Marianne Vollan tok til motmæle, og ble hørt, etter forslaget til ny advokatlov, som ville gjort at utreders praksis i domstolene kun ville fylle ett år i praksiskravet for å bli advokat. (Foto: Tore Letvik)

Ny praksis for antakelse av faste forsvarere og bistandsadvokater: – Veldig fornøyd

Helt siden 2017 har Juristforbundets Forum for næringsdrivende påpekt at antakelsesprosessen manglet forutsigbarhet og åpenhet. Nå har styret i Domstoladministrasjonen (DA) vedtatt ny praksis.

 Tore Letvik

Forslaget til ny praksis ble utarbeidet i tett samarbeid med Advokatforeningen og Juristforbundet, der advokat Siri Øvstebø representerte Juristforbundet i arbeidsgruppen.

En av de viktigste endringene er at førstelagmennene nå får en reell beslutningsmyndighet i antakelsesprosessen av faste forsvarere og bistandsadvokater. Mens DA formelt sett beholder den endelige beslutningskompetansen, vil den materielle vurderingen av kandidatene nå primært ligge hos førstelagmennene, som inntar en aktiv rolle i utvelgelsen.

Sorenskriverne vil også spille en viktig rolle. I den nye praksisen skal sorenskriverne utarbeide innstillinger for kandidatene og samtidig redegjøre for egen habilitet i disse innstillingene. For å styrke transparensten vil Advokatforeningen få anledning til å komme med innspill til hvilke kandidater som bør innkalles til intervju og påpeke forhold som bør vektlegges i vurderingen.

Skal gjøres intervjuer

Intervjuer vil nå bli hovedregelen i antakelsesprosessen med snevre unntak. Ifølge Øvstebø gir dette tiltaket advokatene en bedre mulighet til å vise sin erfaring og kompetanse overfor domstolene.

Advokatforeningen og Juristforbundet skal kunne foreslå kandidater til intervju, og intervjuene blir hovedregelen i utvelgelsen, sier Siri Øvstebø til Juristen.

– Dette gir advokatene en reell mulighet til å bidra, og det er jeg veldig fornøyd med, sier Øvstebø, som er styremedlem i Forum for Næringsdrivende i Juristforbundet – Privat.

Øvstebø understreker også betydningen av forutsigbarhet og innsyn når faste forsvarere og bistandsadvokater antas.

De vil bruke forvaltningsloven analogisk for regler om innsyn, men klageretten omfattes ikke, forklarer hun. Øvstebø og Juristforbundet tok til orde for at forvaltningslovens regler skulle gjelde hele prosessen, også i klagesaker, men er likevel tilfredse med de vedtatte endringene.

– Vi har vært opptatt av å utarbeide et praksisdokument som kan tas i bruk uten behov for lovendring, slik at vi kan enes om retningslinjer og gå videre med endringene, sier hun. Praksisdokumentet ble lagt fram for DAs styre og innstillingen ble enstemmig vedtatt mandag.

– Kvalifikasjonene hovedvekt

Et annet aspekt ved den nye utvelgelsen av faste forsvarere og bistandsadvokater er en større vektlegging

av kvalifikasjoner fremfor karakterer. – I vår bransje har det vært sterkt fokus på karakterer, selv om disse kanskje ble gitt så langt tilbake som 20-30 år siden, påpeker Øvstebø.

– Nå vil kvalifikasjonene ha hovedvekten, spesielt jo lengre ut i karrieren advokaten er, sier hun.

Bakgrunnen for endringen var kritikk fra blant andre Advokatforeningen og Juristforbundet, som mente at den tidligere antakelsesprosessen manglet forutsigbarhet og åpenhet.

– Dette har vi i Forum for næringsdrivende påpekt helt siden 2017, sier Øvstebø.

Kritikken førte til at det høsten 2023 ble opprettet en arbeidsgruppe med representanter fra DA, Advokatforeningen, Juristforbundet og domstolene. Gruppen ble gitt mandat til å gjennomgå prosessen og foreslå forbedringer, og de leverte sin rapport med anbefalinger i juni i år, som ga endringene som nå er vedtatt.

Den nye praksisen trer i kraft fra 1. januar 2025, og har til hensikt å fremme åpenhet, styrket advokatmedvirkning og en strukturert prosess med tydelige roller for både førstelagmenn og sorenskrivere.

Advokat Siri Øvstebø.

Kan utvikles nye tilbud og tjenester

– Teknologien er blitt mer moden

Legaltech-gründer Merete Nygaard er glad for at den nye advokatloven åpner opp for flere juridiske tjenester i større grad. Hun er avventende til hvor store konsekvenser loven i seg selv får for det juridiske landskapet, men peker på at i kombinasjon med teknologiutviklingen vil vi se store endringer de neste årene.

 Ole-Martin Gangnes

– Nå har advokatloven akkurat kommet og trer i kraft på nyåret, så vi får vente og se. Men loven åpner jo opp for en utvidelse, altså flere måter å levere juridiske tjenester på. Det kan dermed bli både flere tilbud og noen endringer i tilbudet, sier Merete Nygaard til Juristen da vi spør henne om hva hun tenker om konsekvenser av den nye loven.

Og nye tilbud innen juridiske tjenester er noe hun er opptatt av og brenner for: Den tidligere forretningsadvokaten er gründeren bak selskapet Lexolve, som tilbyr en plattform for juridiske tjenester til bedrifter, der bedriftsledere får hjelp til alt fra å lage avtaler til å få svar på juridiske spørsmål.

– Da de avskaffet advokatmonopolet i England for en del år siden, så skjedde det ikke all verden av endringer på tilbudsfronten. Men den store forskjellen nå, er at teknologien er mer moden. Det kan altså gjøres mye mer

med teknologi, samtidig som det åpnes for at flere kan tilby juridiske tjenester. Men om vi vil se at flere advokater går fra å være advokat til å bli jurist for å ha mulighet til å hente den eksterne kapitalen som skal til for å bygge opp noe større enn ett byrå, er vanskelig å si.

– I tillegg åpner loven opp for at det kan etableres juristbyråer som de har en del av i Sverige, og at andre enn advokater da kan gi juridisk rådgivning gjennom en slik tilbudsform.

Nygaard er også opptatt av å formidle kunnskap og erfaringer hun tror andre kan dra nytte av. Samtidig med at hun startet Lexolve i 2017, grunnla hun møteplassen Oslo Legal Tech Meetup og senere Oslo Legal Hackathon. Hun mente det var behov for en møteplass for innovasjon i advokatbransjen og Oslo Legal Tech Meetup har nå over 2000 medlemmer.

Tjenester direkte til rettssøkende

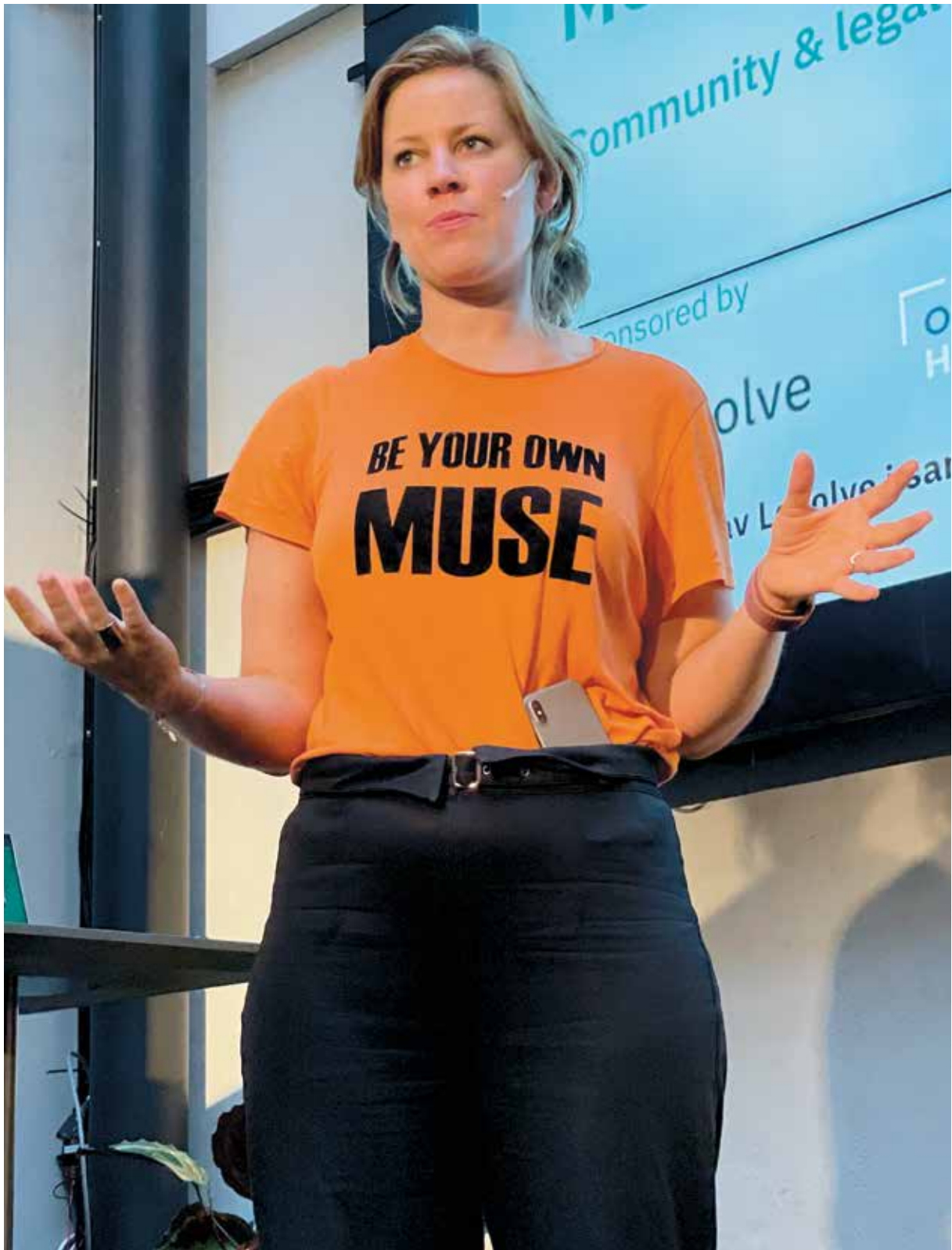
Med mer moden teknologi; Hva bør unge jurister og jusstudenter tenke på nå?

– Man skal jo fremdeles lære seg er juridisk metode også videre, men jeg vil anbefale å følge med på teknologien og se hva som er mulighetene og hva som er begrensningene og utfordringene. Og ikke minst ta i bruk de mulighetene som finnes nå og de verktøyene som hjelper deg i jobben din. Det er mange som er godt i gang med å ta i bruk for eksempel KI og som ser hvilke muligheter det gir - og hvor mye større det er nå enn for bare et år siden.

– Må studentene bli bedre forberedt på utviklingen innen kunstig intelligens og annen teknologi? Er det noen poeng å lære om KI på jusstudiet?

– Ja, disse tingene kommer til å bli en ganske sentral del av hvordan man jobber fremover. Det gjøres vel en del for å få teknologiperspektivet mer inn i jusstudiet, og det tenker jeg er lurt. Vi er i en æra med ny teknologi

Merete Nygaard grunnla Oslo Legal Tech Meetup og Oslo Legal Hackathon. (Foto: Samuel Hafsaht)

– Hvis vi bare skal se på to år tilbake, så tror jeg det den gang var vanskelig å forestille seg hvor god den generative KI-en raskt skulle bli, sier gründeren. (Foto: Samuel Hafsahl)

og ikke minst med kunstig intelligens. Man kan ikke ha noe som helst yrke nå, uten at man må forholde seg til den utviklingen.

Det er en utvikling som har vært i gang en stund innen legal-tech, men mest for å effektivisere «internt».

– Vi ser at de fleste legal tech-selskaper hittil retter seg mot advokatfirmaene. Man utvikler for eksempel generativ KI som fungerer som en slags “wrapping” rundt den kunnskapen og den dataen firmaene allerede har, og gjør det enklere å gjenbruke kunnskap. Her ser man at det er flere og flere advokatoppgaver man kan bruke teknologien til, og at utviklingen går raskt.

Så langt har mye av investeringene i legaltech globalt gått til selskaper som selger til advokatfirmaene for å lette arbeidsprosesser for advokatene selv, sier hun.

– Det er færre av legaltech selskaper som Lexolve, som leverer tjenester direkte til det rettsøkende publikumet og til bedriftene selv - fordi det har vært mindre penger å tjene enn å selge til advokatene. Dette vil endre seg fremover, fordi teknologien gjør det enklere å tilgjengeliggjøre juridiske tjenester til et stort volum, til et annet prispunkt enn før.

– Nesten litt science fiction

Det er det som har skjedd og skjer med generativ KI.

– Nå kan du kan skrive hva du trenger og få et ganske bra formulert svar, i stedet for en litt dum chatbot, som ofte bare er irriterende. Både kvaliteten og brukergrensnittet har blitt så ufattelig mye bedre. Men det er så klart forskjell på å bruke en slik tjeneste som vi leve-

De fleste nordmenn, inkludert jurister, kan med fordel lære seg å bli mer kommersielle, lære seg å selge.

Oslo Legal Tech Meetup har nå over 2000 medlemmer.
(Foto: Samuel Hafsahl)

rer og Chat-GPT – der man ikke har helt kontroll på kildebruken, at den kanskje ikke skjønner konteksten det spørres i eller at det overses viktige punkter.

– Når du i stedet bruker generativ kunstig intelligens innenfor et ekspertsystem som Lexolve som er utviklet av jurister, sikrer dette riktig kildebruk og at de viktigste punktene er med. Det er eksempel på et sted der juristene vil være viktige fremover, nemlig å lage den type ekspertsystemer som kunstig intelligens opererer innenfor.

– Hvordan har utviklingen vært i Lexolve?

– Det går veldig bra. Vi har jo skutt fart på grunn av teknologifremskrittene. Det har både gjort at vi kan utvikle nye funksjoner mye raskere, og bidratt til å endre vanene til de som bruker juridiske tjenester og gjør dem åpne for å løse mer med teknologi.

– De erfarer at deres arbeidsprosesser nå kan gå raskere og ting kan leveres raskere. Det handler også mye om sømløshet og enkelhet for kundene. Tjenester som har vært utilgjengelige og dyre kan bli enklere, rimeligere og mer tilgjengelig.

– Du startet Oslo Legal Tech Meetup i 2017, og der er det nå over 2000 medlemmer. Det viser vel at interessen for å følge med på teknologien er ganske stor blant mange jurister?

– Ja, det har vært ganske mye interesse for disse møtene, og det har kommet til mange siden jeg startet det opp. Interessen har vært større enn jeg kanskje trodde den ville være. Det er interessant å se utviklingen bare fra oppstarten. Den gang lurte man litt på hva dette kunne være, og det man snakket om var nesten litt science fiction. Mye av teknologien hadde ikke begynt å bli anvendbar engang. Legaltech-møtene er bra, fordi det er viktig at vi jurister og advokater har en arena for å møtes og følge med på dette.

– Rovdrift på ansatte

Nygaard jobbet tidligere i advokatbransjen som forretningsadvokat, men hun ville videre og gjøre andre ting.

– Du sluttet i advokatbransjen og ble gründer. Det har du vel ikke angret på?

– Nei, absolutt ikke. Dette livet passer meg nok mye bedre, sier hun.

I et intervju med Finansavisen har hun fortalt at hun synes det er mye morsommere å lage forretningsstrategier og jobbe med teknologisk utvikling enn selve jusen. Og at ideen med å starte noe selv, kom av at hun så at mye av jusen er ineffektiv.

Nygaard har også kritisert forretningsmodellen i advokatbransjen og etterlyst nytenkning og innovasjon.

I høst har hun merket seg fokuset som ble satt på advokatfullmektigers arbeidshverdag gjennom flere artikler i Dagens Næringsliv. Flere fortalte historier om arbeidspress, 80–90 timers uker og kollaps på kontoret. På LinkedIn har hun tatt for seg dette og sier det var på tide at noen snakker om det.

Hun kritiserer bransjens respons på det som kommer frem i artiklene.

«De første reaksjonene reflekterte ikke godt nok over hvorfor de som har fortalt sine historier har dem 8–9 år på avstand og gjerne har byttet bransje - mens de som fortsatt jobber der er anonyme kilder. Og de som peker på at de som skal bli gode må tåle å trene mye, har misforstått noe vesentlig med disse historiene: Det handler ikke bare om arbeidsbelastningen i seg selv, men at jakten på profitt tillater et giftig arbeidsmiljø som folk blir syke av», skriver hun.

«Det betyr ikke at alle jobber i slike arbeidsmiljø i de store firmaene - heldigvis de færreste. Men systemet tillater at dårlige ledere som har høy inntjening ikke blir fjernet eller fratatt personalansvar», skriver Nygaard og spør ▶

– Det er færre av legaltech selskaper som leverer tjenester direkte til det rettsøkende publikumet. Dette vil endre seg fremover, sier Nygaard. (Foto: Kristanne Måløy)

om det er en «slags naturlov at firma med høy prestasjonskultur også må drive rovdrift på sine ferskeste ansatte?»

Hun mener det må være fullt mulig å ha en arbeidsplass som presterer høyt, samtidig som du legger til rette for at ingen må jobbe så mye at det går ut over fysisk og mental helse.

Advokatfirmaers forretningsmodell

I innlegget sier hun at dette er et lederansvar og at du ikke blir mer ekspert av å jobbe tolv timer i døgnet enn å jobbe åtte timer med et tema.

«Tvert imot blir du nesten eksponensielt mindre produktiv jo mer du jobber. Det ville også hjulpet å ha en forretningsmodell hvor inntjening fulgte av resultatet i stedet for antall timer arbeidet. Tenk hvis advokatfirmaenes viktigste KPI var medarbeidertilfredshet i stedet for antall fakturerte timer?», skriver hun

– Jeg har lenge sagt at den forretningsmodellen som er i advokatbransjen, der man tar betalt per time, egentlig bare oppfordrer til å jobbe mest mulig, men ikke mest mulig effektivt. Den måten å jobbe på tror jeg er moden for å endres. Og den må endres – man kan ikke forsvare en slik timebruk lenger, sier hun.

Nygaard mener potensialet for effektivisering er kjempestort – både i advokatfirmaene og i offentlig sektor.

– Man er vant til at det brukes utrolig mye tid på å sette seg inn i fakta og på å finne erfaringer fra andre. Dette kan effektiviseres og gjøres lettere med teknologi. Man bruker også mye tid på å produsere notater og tekst. Det har vært ganske høye anslag på prosentandelen av arbeidet som kan effektiviseres. Jeg tror det vil føre til at jobben først og fremst blir mer interessant,

ved at man kan tenke mer analytisk og bruke mindre tid på slike kjedelige oppgaver.

– I offentlig sektor gjelder det samme, både i domstoler og ved saksbehandling. Hvis en KI-modell kan hjelpe deg underveis, og finne fram til de viktigste tingene raskt, kan det fort bety at man har spart en hel arbeidsdag.

Endringer neste to år

– Hvor lang tid vil det ta før man ser veldig merkbare endringer i arbeidshverdagen?

– Jeg tror det vil skje ganske raskt, sier Nygaard og viser til læresetningen fra teknologen og fremtidsforskeren Roy Amara, som sier at «Vi tenderer til å overvurdere effekten av en teknologi på kort sikt, og undervurdere effekten av en teknologi på lang sikt.»

– Men hvis vi bare skal se på to år tilbake, så tror jeg det den gang var vanskelig å forestille seg hvor god den generative KI-en raskt skulle bli. Og at den i tillegg skulle kunne brukes av hvem som helst. Jeg ser for meg at i de neste to år vil dette bli tatt i bruk enda mer. Så her kan mye skje veldig, veldig raskt. Så ja, jeg tror vi vil se store endringer bare i løpet av to år.

Og da er man tilbake til spørsmålet om hva studenter og unge jurister må forberede seg på.

– I det perspektivet må vi nok se på hele studiet. I Norge har det tradisjonelt vært veldig teoretisk, men ser vi oss litt omkring er tverrfaglighet veldig viktig. Jeg tror det blir en viktig faktor for den som skal ha en suksessfull karriere fremover. De fleste nordmenn, inkludert jurister, kan med fordel lære seg å bli mer kommersielle, lære seg å selge!

– Men man må også være klar over at det er veldig mye du kan lære deg selv. Det ligger mye tilgjengelig på nettet som man kan lære seg, og som man kan lære av. Du må være nysgjerrig, ikke være redd for å ta nye ting i bruk og ha evne til å tenke utenfor boksen.

– En av de vesentligste egenskaper fremover tror jeg vil være kreativitet, sier hun og forteller at hun selv har lært seg mye på egenhånd.

– Ja, det har jeg nok alltid gjort. Og når det gjelder utviklingen fremover, kan man jo velge om man vil se pessimistisk eller optimistisk på det. Men det åpner seg mange muligheter for jurister, samtidig som flere megatrender spiller sammen nå: Mange ønsker å jobbe mer selvstendig og jobbe for seg selv, og så har du teknologibølgen.

Hun håper Norge ser mulighetene.

– Enten så vil norske jurister og norske advokater adoptere nye måter å gjøre ting på, eller så vil ChatGPT, Google og slike aktører ta over mye av de tjenester som leveres av mindre selskaper og av jurister og advokater. For det er nok mange advokatoppgaver og juristoppgaver som vil forsvinne eller endres, sier hun om fremtiden.

**Arild
Jebens**

Fagsjef juridiske
tjenester

Ikke vær din egen advokat

Juristforbundets advokatkontor er eksperter på arbeidsrett og juristers arbeidsliv. Som medlem kan du få råd og juridisk bistand i saker som angår arbeidsforholdet ditt.

Advokatkontoret hjelper deg med:

- ✓ Ansettelsesform
- ✓ Arbeidsmiljøutfordringer
- ✓ Arbeidstid
- ✓ Avslutning av arbeidsforhold
- ✓ Avtaletolkning
- ✓ Endringer i arbeidsforholdet
- ✓ Gjennomgang av arbeidsavtale
- ✓ Lønnsspørsmål

JURIST
FORBUNDET

Advokatkontoret

Happy og hybrid?

Oppfordrer arbeidsplasser til å finne ut av det hybride arbeidslivet

Fjernarbeid, fleksibilitet og ulike kontorløsninger er kommet for å bli. Derfor må man ha en strategi for å lykkes, sier forsker og forfatter.

 Ole-Martin Gangnes

Hjemmekontor er noe de fleste har blitt godt kjent med de siste årene og noe vi er blitt vant til. Men allerede nå – og kanskje i sterkere grad i fremtiden – vil man jobbe fra nær sagt alle mulige steder og på mange ulike teknologiske plattformer. Med det som bakteppe; Hvilke erfaringer er gjort og hva bør man tenke på når man organiserer arbeidshverdagene fremover? Det tar Jan Kristian Karlsen for seg i boken «Kunsten å lykkes med hybride arbeidsplasser» som kom denne høsten.

Karlsen arbeider med forskning, undersøkelser og rådgivning på feltet hybride arbeidsplasser og hva som skal til for å skape gode og produktive arbeidsplasser.

– Å jobbe hybrid innebærer å jobbe fra flere steder. Hjemmekontor og jobbkontor er selvfølgelig en stor del av dette i dag og det var koronapandemien som virkelig satte fart på det. Dessuten er det en teknologidrevet utvikling som gjør at dette kunne ha skjedd mye tidligere enn det gjorde. Det har vært mulig å jobbe hybrid i flere tiår, slår Karlsen fast da Juristen møter ham på Juristenes Hus i samtale med Juristforbundets generalsekretær Magne Skram Hegerberg.

I boken presenteres blant annet funn fra undersøkelser om juristers arbeidsmønster som han og Juristforbundet utførte blant forbundets medlemsmasse. Funnene, som tidligere har vært omtalt i Juristen, viser at den beste og mest produktive arbeidsplassen for de fleste jurister er en skjernet arbeidsplass. Det vil si ene-

kontor og hjemmekontor, samt delt kontor med inntil fem arbeidsplasser ved bruk av stillerom og gjerne i kombinasjon med hjemmekontor, ifølge undersøkelsen.

– Altså en såkalt hybrid arbeidsplass, sier Karlsen.

Ifølge undersøkelsen gir det dårligst resultater å jobbe i kontorlandskap med mer enn ti arbeidsplasser. I 2021 jobbet 22 % av juristene i slike kontorlandskap.

Kontrarevolusjon?

– Hvordan ser fremtiden ut i en stadig mer digitalisert verden? Vil enda flere arbeide hybrid?

– Vi kan ikke vite om dette bare vil øke eller om det kommer en slags kontrarevolusjon, men fleksibiliteten som man får med å jobbe hybrid gir store fordeler. Fleksibilitet er også positivt for produktiviteten. Fordelene er større en bakdelene, selv om det er mange dilemmaer og paradokser sier Karlsen.

«I valget mellom å ignorere eller å jobbe for å lykkes med hybride arbeidsplasser, er førstnevnte en lite farbar vei. Hovedansvaret i den enkelte virksomhet hviler på toppledelsen. Imidlertid er ledere usikre på hvordan de skal tilnærme seg problemstillingene. Det er høyst forståelig, for om mulighetene er mange og høyst interessante, er fallgruvene store», skriver han i boken.

Den mest opplagte fallgruven er at hjemmekontor og annet fjernarbeid kan svekke samarbeid og fellesskap i organisasjonen peker han på, men sier også at ledere som underkjenner ansattes ønsker om fleksibilitet i arbeidshverdagen vil oppleve problemer med å rekruttere og beholde attraktiv arbeidskraft, samt de eldste seniorene og arbeidstakere med barn.

– Derfor er det viktig å ha en solid strategi for hybrid arbeid, råder han.

Differensiere

Så skal man ha kontor eller skal man ikke ha kontor? I boken peker Karlsen blant annet på at en hybrid arbeidshverdag åpner for å dele mer.

Når det gjelder tilgjengelighet, er det viktig med gode rutiner. Man må skape synlighet til hverandre i organisasjonen, både digitalt og fysisk.

F.v.: Magne Skram Hegerberg og Jan Kristian Karlsen

– Det er fornuftig å ikke bruke mer kontorareal enn vi trenger. Kontorlandskap uten faste plasser og underdekning er velkjent, men også cellekontorer og teamkontorer kan deles av flere, sier han og skriver i boken at hybrid arbeid, gjort på riktig måte, er vinn-vinn for samfunnet, virksomhetene og medarbeiderne.

For å finne gode kontorløsninger må man innhente kunnskap om brukernes arbeidsmønstre og fordeler og ulemper ved eksisterende løsninger, påpeker Karlsen.

– Så hvordan kan man lykkes med hybride arbeidsplasser?

– For å få best mulig effekt bør man kartlegge arbeidsmønstre i organisasjonen og helst med mest mulige nøytrale spørsmål. Resultatene bør inndeles i ulike grupper, basert på ulike bakgrunnsvariabler og ulike mønstre, – før man differensierer på individnivå. Det mange feiler på er at man starter med individnivå, overlatt til nærmeste personalleder. Man må også ha gode fasiliteter der man jobber, herunder gode ergonomiske arbeidsplasser, og det må være gode rammebetingelser for stedsuavhengig digitalt arbeid, hvor data-sikkerhet i godt ivaretatt og uten at det går ut over brukervennligheten. Disse temaene er det lett for at man ikke tar seriøst nok.

– Når det gjelder tilgjengelighet, er det viktig med gode rutiner. Man må skape synlighet til hverandre i organisasjonen, både digitalt og fysisk.

Forskning og kontorlandskap

Karlsen sier det trengs forskningsbasert kunnskap på området og advarer i boken mot det han beskriver «som svake og misvisende undersøkelser».

I boken viser han i den forbindelse til at Kunnskaps- og moderniseringsdepartementet (KMD) i 2020 – i et svar til Juristforbundet om kontorlandskap i det nye regjeringskvartalet – skrev at forskning viser at egenmeldt sykefravær i aktivitetsbaserte arbeidsplasser er lavere enn for løsninger med cellekontor alene.

«Dette er oppsiktsvekkende. Departementet viser til forskning som ikke finnes, og ser bort fra forskningen fra statens eget forskningsinstitutt for arbeidsmiljø (STAMI) som har funnet at det er høyere sykefravær i åpne og aktivitetsbaserte kontorlandskap», skriver han i boken.

Karlsen peker på at dette viser at åpne og aktivitetsbaserte arbeidsplasser øker sannsynligheten for mer sykefravær, men at «hjemmekontorrevolusjonen» også må tas inn i dette bildet.

– Ved hyppig bruk av hjemmekontor fremstår faste plasser som arealsløseri. Imidlertid fordufter ikke utfordringer med avbrytelser og støy og forskning som peker på høyere sykefravær, sier han.

Danske Erik Henningsen malte i 1886 bildet «Summum jus, summa injuris» med undertittelen «Barnemordet». Foto: Wikimedia Commons

Fra Christian Vs lov
til dagens debatt

Abort i norsk lov gjennom tidene

I desember stemte Stortinget over ny abortlov. Vi tar et tilbakeblikk på hvordan abort, fosterdrap og barn født utenfor ekteskap har vært regulert i norske lover fra Christian Vs lov og frem til i dag.

 Tuva Bønke Grønning

– Det å selv fremtvinge en fødsel eller å avbryte et svangerskap med vilje, altså det vi i dag kaller abort, har vært kjent i Norge i alle fall tilbake til 1100-tallet. Men det finnes ikke noen lover som regulerer dette før vi får Christian Vs lov i 1687, da de danske reglene rundt dette blir gjeldende også her. I Danmark hadde de da hatt lover som omhandler dette allerede fra 1100-tallet, forteller Jørn Øyrehagen Sunde.

Han er professor i rettshistorie ved juridisk fakultet på UiO.

Øyrehagen Sunde forteller at selv om abort slik vi kjenner det ikke var nevnt i lovene før 1687, var det mange lover og regler knyttet til uønskede graviditeter og barn utenfor ekteskap.

– I mellomalderen, før kristen tid, var det for eksempel regnet som veldig skamfullt hvis en kvinne som ikke var trell, fikk barn med en trell. Da skulle kvinnen selv bli slave. Dette ser ut til å ha vært en allmenn regel, ikke bare i Norge, men i hele Nord-Europa.

Selv om det ikke stod noe om abort i lovverket, finner man lover fra 1100-tallet som handler om kvinner som tar liv av barnet sitt etter fødsel. Det var lover om at kvinnen ikke skulle føde alene, men helst ha to andre kvinner til stede, forteller professoren.

– Disse reglene hadde ofte to sider ved seg: hvis det var mistanke om uønsket graviditet, ønsket man å hindre at moren forsøkte å kvitte seg med barnet. I tillegg kan det virke som man allerede da var kjent med fødselsdepresjoner, for man var opptatt av at kvinner ikke alltid var tilregnelig etter en fødsel, og man ønsket å hindre at hun tok livet av barnet i forvirring, forteller han.

Bar ut barn i skogen

Før middelalderen var det relativt vanlig med barneutbæring, forteller Eva Furseth, formidlingsansvarlig ved Justismuseet. Det innebar rett og slett at nyfødte barn ble satt ut i skogen slik at det døde der.

– Dette var ganske vanlig blant trellkvinner og ugifte kvinner. Det var et marginalt samfunn, og det var vanlig hvis man ikke kunne forsørge barnet. Selv om dette ikke stod i lovverket, kan det nok på mange måter regnes som en straff for kvinnene, sier hun.

Furseth sier det virker som om denne skikken var allment akseptert i sin tid som et privat anliggende.

– Samtidig forteller mange gamle sagn og slåtter om utburden, som etter norsk folketro var det skremmende gjenferdet etter barn som hadde blitt satt ut i skogen for å dø. Disse historiene vitner kanskje om at barneutbæringen likevel ble opplevd som problematisk.

– Denne skikken var grusom, så det er jo bra at det etter hvert ble ulovlig. Men det avløses jo med noe som også er grusomt, nemlig dødsstraff for kvinnene.

Botemål og den første landsloven

Jørn Øyrehagen Sunde, som i fjor ga ut boka «Kongen, lova og landet» om Magnus Lagabøte og hans landslov fra 1274, forteller at det på den tiden var skamfullt med graviditet utenfor ekteskap, men at det i liten grad ble straffet.

– En av gruppene som hadde mye barn utenfor ekteskap var de katolske prestene, som ofte hadde både samboer og barn, men som ikke fikk lov å gifte seg. Så straffemessig var det ganske lemfeldig i denne perioden, sier han.

Fedre som opplevde at døtrene ble gravide utenfor ekteskap presset imidlertid på for å sørge for at de da skulle miste retten til å arve sine foreldre. Årsaken var at døtre miste sin verdi som brud.

– Et kjent eksempel er en mann som forlover seg med en kvinne, og en stund før bryllupet reiser han på pilegrimsreise til Roma. Da han kom tilbake var bruden gravid, og dermed forutsetningene for ekteskapet borte, forteller Øyrehagen Sunde.

– Så familien brukte store summer for å få han til å gifte seg med datteren til tross for graviditeten.

Christian Vs Norske Lov: Dødsstraff og streng regulering

Selv om det først er med Christian Vs lov at vi i landet får regler mot abort, hadde lignede lover altså vært gjeldende i Danmark siden slutten av 1100-tallet.

– Det førte til bøter og ikke minst sterk sosial skam, så det er grunn til å tro at mye av de samme holdningene fantes alt den gangen. Men det er altså først på 1600-tallet straff for disse tingene virkelig får et stort omfang, sier Øyrehagen Sunde.

Med Christian Vs Norske Lov i 1687 blir lovgivningen nemlig betydelig strengere. Den lutherske kirkens innflytelse var tydelig, og abort, barnedrap og fødsler utenfor ekteskap ble straffet hardt.

– Alt som hadde med seksualitet å gjøre ble hardt straffet. Å ha sex skulle handle om reproduksjon, ikke nytelse. Det var ikke noe man skulle drive med uten grunn, sier Furseth.

Hun forteller at det var solide bøter, faktisk en hel årslønn, for både mannen og kvinnen hvis det ble oppdaget at de hadde hatt sex utenfor ekteskap. Kvinnene som ikke kunne betale bøkene ble ofte sendt på tukthus i flere år.

– Når det gjaldt fødsler var det viktig med vitner. Skulle det være at barnet var dødt ved fødsel eller døde kort tid etter på, risikerte kvinnen straff.

I loven kan man blant annet lese:

Letfærdige Qvindfolk, som deris Foster ombringe, skulle miste deris Hals, og deris Hovet settis paa een Stage.

Videre i loven stod det at hvis kvinnen hadde skjult graviditeten eller født alene og deretter fortalte at barnet var dødfødt eller barnet blir borte, skulle hun dømmes som om hun med vilje hadde tatt livet av barnet:

Vorder noget letfærdigt Qvindfolk med Barn, og med sin Barnefødsel i Dølsmaal omgaar, og ikke bruger de ordentlige beskikkede Midler, som hende og Fosteret i saadant Tilfald kunde betiene, og samme Barn borte bliver, eller paaskydis at være død født, eller i andre Maader forkommet, da skal hun agtis saa som hun sit Foster med Villie hafde ombragt.

– Historien viser oss at er man i en veldig vanskelig situasjon og desperat, vil man utføre abort uansett, og man kan være villig til å gjøre det på veldig farlige måter, sier Furseth.

Maleriet
«Barnemordersken» av
Eyolf Soot fra 1895. Bildets
originaltittel var «Fødsel
i dølgsmål». (Foto: Annar
Björgli/Nasjonalmuseet)

Hun forteller at disse tingene var en av hovedårsaken til at kvinner ble henrettet i enevoldstida.

– Det var i hovedsak menn som stod for det vi i dag tenker på som kriminalitet. Mange av kvinnene som ble henrettet var dømt for å ha født i «dølgsmål» – at de har skjult at de er gravide for så å føde i skjul, enten når barnet var fullbåret eller etter det de den gangen kalte fosterfordrivelse, forteller hun.

De midlene de brukte for å utføre abort på den gangen, enten det var årelating eller giftige urter, var lite effektive, og drepte ofte moren samtidig. Furseth forteller at de kjenner til flere saker hvor kvinner hadde fått spørsmål om de er gravide, men nektet.

– Det var en forferdelig lov. Det sier seg selv at det ikke er enkelt å skjule en graviditet, men den gangen gikk mange rundt med store mager på grunn av infeksjoner og betennelser. Vi hadde ennå ikke fått antibiotika, og mange så nok litt gravide ut. Det er en gjenganger av mange gravide skyldte på at det bare var magevondt, forteller hun.

Å skjule en graviditet var ikke lov, men det var som regel først hvis du fødte uten å gi beskjed til noen at du kunne bli straffet.

– Det hendte jo innimellom at noen fødte uten å vite at de var gravide. Da kunne du få problemer, spesielt hvis du ikke var gift.

Hode på stake

Eva Furseth påpeker at selv om loven fra 1687 regnes som startpunktet for kriminalisering av abort, er det viktig å merke seg at begrepet «foster» på denne tiden også ble brukt om nyfødte barn innen første døgn etter fødsel.

– Så ordet «fostermord» innebærer også det vi ville kalt «barnedrap» utført i løpet av de første timene, sier hun.

Furseth viser til Torgrim Sørnes, sakprosaforfatter og pensjonert gynekolog som har skrevet åtte bøker om henrettelser i perioden 1744–1876, som sier han ikke kjenner til en eneste dødsstraff for abort etter vår tids definisjon før på 1800-tallet. Det er derimot mange saker hvor kvinner ble dømt for å ha drept fostre etter fødsel, for deretter å skjule det.

– Noen allierte seg med familie, og klarte på den måten å holde det skjult, så det er jo de mer uheldige vi kjenner til.

– Jeg synes det er et veldig trasig tema, men det er viktig at det snakkes om. Det sier mye om systemet, og hvor desperate og fortvilte disse kvinnene var. Det strider mot alle instinkter, så det er et ganske gruffullt samfunn som gjør at kvinnene tenker sånn om barnet sitt.

Historiene hvor kvinnene ble dømt forteller blant annet om forsøk på å skjule døde spedbarn i komposthaugen eller på bålet. Flere av kvinnene får tukthus og ikke dødsstraff fordi retten tar hensyn til hennes fortvilte situasjon.

I 1902 ble jordmor Marie Nilsen ble dømt til seks års straffarbeid for fosterfordrivelse. Nilsen, som i løpet av sin karriere hadde tatt imot tusenvis av barn, drev en klinikk i Grønlandsleiret i Oslo der hun blant annet brukte medisinsk utstyr som laminariastifter, laget av stilken til tangplanten *Laminaria digitata*, kjent for sin evne til å utvide seg når de ble fuktige. Nilsens klinikk skal ha fungert som en siste utvei for mange som søkte hjelp i skjul fra samfunnets fordømmelse. Under rettssaken ble det lagt vekt på at Nilsen hadde drevet «professionel forbrydersk Trafik» med en «enestaaende Ligepladhet». To av kvinnene ble kjent skyldig i ha fordrevet sitt foster. En mann ble funnet skyldig i delaktighet i fosterfordrivelse. Disse ble idømt fengsel på vann og brød i 15–25 dager. (Foto: Justismuseet)

– En kvinne hadde 12 barn, og ble beskyldt for å ha tatt livet av det trettende etter fødsel. Økonomien var veldig dårlig, og familien hadde ikke råd til et barn til. I andre saker er det beskrevet at kvinnen har vært sinnsforvirret. Slike ting kunne retten ta hensyn til, og en del fikk tukthus i flere år som straff, sier Furseth, og fortsetter:

– Men så virker det som om de innimellom mente det var behov for å statuere et eksempel, og da ble det henrettelse. Typisk for disse var at hodet ble plassert på en stake til skrekk og advarsel.

I bygdene ble stakene satt på steder slik at de var synlige for alle som kom og gikk. I Trondheim ble de for eksempel plassert rett utenfor bymuren.

Apotekene registrerte giftkjøp

I mange av rettskildene fra 1600-tallet er det tydelig at det i lokalsamfunnene fantes ganske stor kunnskap om ulike planter som i rett dosering kunne skape «fosterfordrivelse», forteller Jørn Øyrehagen Sunde. Feil dosering kunne imidlertid også ta livet av den gravide kvinnen.

– Selv om denne kunnskapen først omtales i rettskilder fra 1600-tallet, er det ingen grunn til å tro at dette var ny kunnskap.

Han trekker frem at da klosterne ble nedlagt på 1500-tallet og klosterhagene ble liggende øde, oppstod apotekene i byene. Det aller første registeret som oppstår i Norge er medisinregisteret, og apotekerne måtte følge loven og nøye notere hvem som kjøpte hva. På den måten kunne man ved mistanke om giftmord

eller abort sjekke med apotekene hvem som hadde kjøpt for eksempel kvikksølv eller arsenikk.

– Kvikksølv i rette doser ble for eksempel brukt til abort, men feildosering kunne drepe kvinnene. Så utover 1500-tallet ser vi en del av disse sakene, forteller han.

– Og så ser vi grusomme saker hvor gifte menn som har gjort en ugift kvinne gravid slår henne til hun aborterer. Disse mennene risikerte at staten tok alt de eide hvis det ble oppdaget at de hadde gjort en ugift kvinne gravid, og gikk brutalt fram for at kvinnene skulle abortere. Dette er noen av de styggeste sakene vi finner i norsk kriminalhistorie.

Eva Furseth ved Justismuseet forteller at en del av kunnskapen om for eksempel urter som kunne avslutte en graviditet forsvant ut av befolkningen da abort ble tabubelagt under middelalderen.

– Dette gjør at leger har dårlig kompetanse på området, og det vokser frem kvakksalvere som tjener penger på fortvilte kvinner. Det var en lukrativ business.

For kvinnene ble konsekvensene av å føde et barn utenfor ekteskap større på 1600-tallet. Hvis de beholdt barnet kunne de jobbe som tjenestepiker, men uten lønn utover kost og losji.

– En del kvinner som fødte barn utenfor ekteskap velger derfor å sende barna bort. Dette var da en spesiell form for fosterbarnskontrakt, hvor barna jobbet gratis for kost og losji frem til de fylte 15 år. Deretter jobbet de for halv lønn frem til de fyller 21, forteller Øyrehagen Sunde.

Kvinnene opplevde da å miste all sosial status på grunn av graviditet utenfor ekteskap.

– De alle fleste ble aldri gift og de fikk heller sannsynligvis aldri se barnet sitt igjen. Så utover 1600-tallet er motivasjonen for å ta abort ganske høy hos kvinnene som blir gravide utenfor ekteskap, nettopp på grunn av disse konsekvensene. De var i en svært fortvilet situasjon. Flere av kvinnene som blir dømt for å ha drept sitt eget barn etter fødsel, finner vi også igjen blant de mentalt syke.

Ny kriminallov i 1842

På 1600-tallet håndheves dødsstraffen ganske hardt, mens det etter hvert avtar og skjer veldig sjelden på 1700-tallet. Jusprofessor Øyrehagen Sunde forteller at ikke er veldig mange saker som omhandler det vi i dag forbinder med abort på den tida, men at det i en region med 20.000 innbyggere typisk var en slik sak hvert femte år. Flere kvinner dømmes imidlertid for å ha tatt livet av sitt nyfødte barn, og utover 1700-tallet var straffen ofte livsvarig tvangsarbeid.

– De ble rett og slett sendt til fiskerike områder, på Sunnmøre eller i Finnmark, der de skulle jobbe gratis. I fiskerike områder var det mangel på folk. Mange av disse kvinnene ble derfor sluppet fri etter noen år og vi vet at flere giftet seg med fiskere. De fikk på den måten muligheten til en ny start, som var en stor forbedring fra tidligere.

Fra 1770 endres lovene, så kvinnene stort sett får tukthus istedenfor, mellom seks år og livstid, forteller Furseth ved Justismuseet.

– Fremdeles var det harde straffer for å hjelpe kvinner med abort. I 1832 ble to kvinner i Ringeby henrettet for å utføre «knegang». De la den gravide kvinne på gulvet mens de gikk på knærne over den gravide magen. Dette kunne drepe fosteret, men også moren.

Da den nye kriminalloven kommer i 1842 forsvinner dødsstraffen for abort, men gjennom hele 1800-tallet får mange kvinner fengselsstraff, typisk på rundt seks år.

Quindespersion, der bringer et dødt eller ufuldbaaret Foster til Verden, og for at bevirke Saadant, forut har anvendt indvortes eller udvortes Midler, eller foretaget andre handlinger, som kunde have saadan virkning, ansees med Strafarbeide i fjerde eller femte Grad...

(Lov av 1842)

...Strafarbeide er...d) fjerde Grad paa en tid af over tre, men ei over sex Aar, og e) femte Grad paa sex Maaneder eller derover indtil tre Aar

(Lov av 1842)

– På 1800-tallet så ser vi at Høyesterett behandler en sak om barnedrap omtrent hver tiende dag. Abortsaker var vanskeligere å oppdage. Så dette er bare toppen av isfjellet. Det forteller mye om den fortvilelsen som kvinner opplevde ved uønsket graviditet, sier Øyrehagen Sunde.

Uønskede graviditeter og abort rammet i hovedsak fattige kvinner.

– Var du en fattig tjenestepike, så var sjansen for å bli gift før du fylte 30 ganske liten, fordi du måtte ha en viss kapital for å være et attraktivt koneemne, sier Øyrehagen Sunde.

En tjenestepike kunne bruke 15 år på å spare seg opp nok penger til at noen ville gifte seg med henne.

– Det sier seg selv at ikke klarte å være seksuelt avholdne til de fylte 30. Vi ser at kvinner som foretok abort eller ble dømt for å ha drept nyfødte spedbarn ofte har ganske høy alder. Det var fattige, ugifte kvinner.

Eva Furseth ved Justismuseet forteller at de har mange giftflasker i sin samling, og flere av disse stammer fra abortsaker. I en av sakene fra 1890 hadde en ung kvinne blitt gravid etter å ha vært sammen med en løytnant. Løytnanten, som ikke ønsket barnet, ga henne gift som hun ble alvorlig syk av.

– Noe senere blir hun tatt for tyveri, og i avhøre tilstår hun også fosterutdrivelse. Det ble mye oppstandelse og skrivelier om løytnanten i avisene, og militæret argumenterte kraftig for at det ikke var ulovlig i henhold til militær rett, forteller Furseth.

Både løytnanten og kvinnen blir frifunnet for fosterfordrivelse.

– Til tross for at det var mye skrivelier om saken, nevnes det kun i en bisetning i et rettsdokument at kvinnen har fått varige skader på grunn av giften hun fikk.

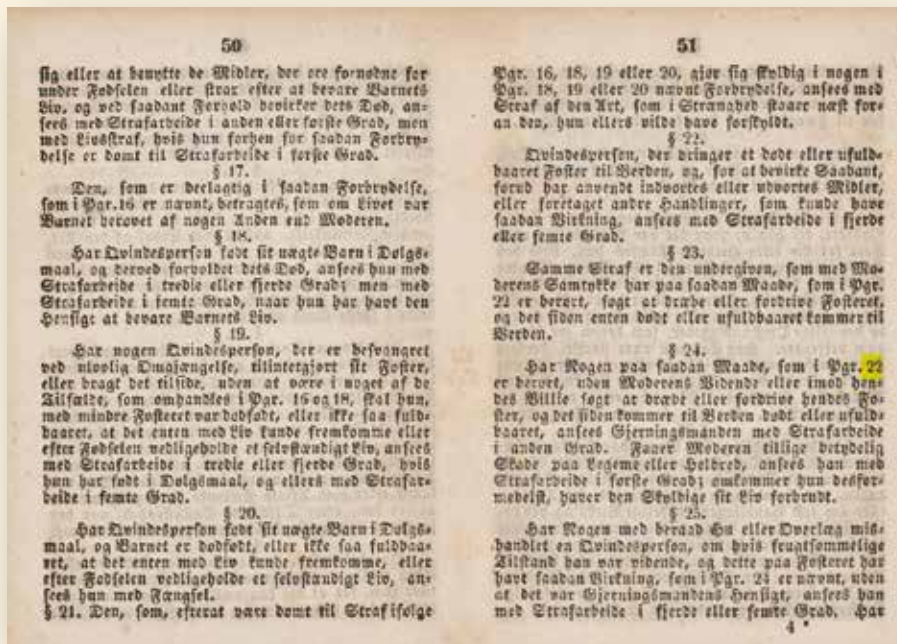
På 1800-tallet vokser det så smått frem diskusjoner om kjønn og rettigheter, og man fikk også økt kunnskap om medisinske og sosiale faktorer som påvirket kvinner i vanskelige livssituasjoner.

1900-tallet: Kampen for kvinners rettigheter

Tidlig på 1900-tallet begynte feministiske bevegelser å utfordre lovgivningens strenge kontroll over kvinners reproduksjon. Abort var fortsatt ulovlig, men det var unntak for medisinske nødssituasjoner.

– På 1900-tallet begynner man å få mer kunnskap om hvordan man kan utføre en abort enkelt og ufarlig, men man velger å ikke bruke det. Her kan vi jo trekke paralleller til USA i dag, hvor de i flere stater velger å ikke gripe inn selv når kvinnens helse står i spill, sier Eva Furseth.

Fra Kongeriget Norges Criminallov af 20de August 1842. (Faksimile: Nasjonalbiblioteket)

Kvinde der ved fordrivende Midler, eller paa anden Maade retsstridig dræber det Foster, hvormed hun er svanger, eller medvirker hertil, straffes for Fosterfordrivelse med Fængsel indtil 3 Aar [...]

(§ 245, Lov av 1902)

– Dette blir et stort diskusjonstema på begynnelsen av 1900-tallet. Vi får diskusjon om prevensjon, abort og barn født utenfor ekteskap, og det er først nå man begynner å rydde litt opp i problematikken, sier Jørn Øyrehagen Sunde.

– Man ser at det ramme de fattige, og det ramme fryktelig hardt. Vi får leger som åpent sprer kunnskap om prevensjon, men også taler for abort.

Jusprofessoren mener det er viktig å huske på at spørsmålet om abort i store deler av historien kun ble gjort til et spørsmål om moral. Først på 1800-tallet, men ikke for fullt før på 1900-tallet, fikk vi en diskusjon rundt strukturene som ledet til forbrytelsen.

– Det var først da vi fikk lovgivning som begynner å nærme seg det vi har i dag ved at man ser at vi er nødt til å ha tillate abort innenfor visse rammer for å unngå de forferdelige hendelsene vi har sett i århundrene forut.

Den første større reformen kom i 1960, da abort på medisinsk og sosial indikasjon ble tillatt. Eva Furseth forteller at det var stor variasjon i hvor mange som fikk innvilget abort i ulike deler av landet.

– Nemndene i Oslo var for eksempel litt mer frisinnet, mens i andre deler av landet, som på Vestlandet,

hvor de var mer religiøse, var det vanskeligere. Mange fikk avslag, og vi kjenner til mange som da reiste til ulovlige klinikker. Så abort kunne være farlig også på 60-tallet når de ble utført på ulovlige klinikker.

1970-årene markerte et gjennombrudd for kvinners rettigheter. I 1978 fikk Norge en av de mest liberale abortlovene i verden, som tillot abort innen tolvte svangerskapsuke uten krav om begrunnelse.

Ny lov

3. desember vedtok Stortinget endringer i abortloven, der grensen for selvbestemt abort utvides fra uke 12 til uke 18. Fosterreduksjon skal nå behandles som andre aborter, og abortnemndene forsvinner for svangerskap inntil uke 18. I tillegg skal nemndene få ny organisering med krav om flertall av kvinner og inkludering av en jurist.

Jørn Øyrehagen Sunde.

Eva Furseth. (Foto: Leikny Havik Skjærseth)

Foto: Stock.com

15 % på nettstudier hos Kristiania

Som medlem i Juristforbundet får du nå 15 % rabatt på alle emner på nett (200 nettemner på bachelor- og erfaringsbasert masternivå) som kan tas uansett bosted i inn – og utland. Oppstart når du selv ønsker og med studierett på 18 måneder. Det vil si at du tar studiet i eget tempo og tar eksamen når det passer deg (innen 18 mnd fra oppstart).

Rabatten gjelder alle nettstudier, erfaringsbaserte masteremner og MBA – internasjonale masterstudier. Studiene er nettbaserte, og du kan ta studiene fra hele landet ved siden av full jobb.

Se alle medlemsrabattene på juristforbundet.no/medlemsrabatter

JURIST
FORBUNDET

Nye forskrifter til Finanstilsynsloven:

Hva betyr endringene i praksis?

I kjølvannet av den nye finanstilsynsloven har Finansdepartementet sendt ut et forslag til nye forskrifter på høring. De gir nærmere retningslinjer for den nyetablerte Finanstilsynsklagenemnda, som tar over klagebehandlingen fra Finansdepartementet.

 Tina Chen Sandboe

Snorre Nordmo, partner i Arntzen de Besche, mener denne reformen kan ha stor praktisk betydning, særlig ved å bedre behandlingstiden for klagesaker, og dermed styrke tilliten til finansmarkedet i Norge.

– Et av hovedproblemene med dagens ordning har vært lange behandlingstider, noe som har fått flere aktører til å avstå fra å klage på vedtak de opplever som feilaktige. Behandlingstiden med dagens system har medført uforholdsmessige utgifter for aktørene og skapt en uforutsigbarhet i markedet, sier Nordmo.

– Med en ny klagenemnd som kan arbeide raskere, kan flere aktører bli mer tilbøyelige til å utfordre vedtak når de mener det er grunnlag for det.

Nordmo understreker at dette kan redusere de uklare rettsstillingene som har svekket forutsigbarheten for finansaktørene.

Sammensetning og kompetanse i nemnda

Nordmo påpeker imidlertid at forskriften gir begrenset veiledning for sammensetningen av nemndas medlemmer, og han uttrykker bekymring for om nemnda vil ha tilstrekkelig praktisk innsikt i finansmarkedet.

– For å oppnå tilstrekkelig kredibil-

itet i klagebehandlingen, er det avgjørende at nemnda inkluderer medlemmer med erfaring fra finansmarkedene, uttaler han.

Nordmo mener at en overvekt av akademikere og byråkrater kan være uheldig, og fremhever at representanter fra næringen selv bør delta i behandlingen, forutsatt at habilitetsreglene i forvaltningsloven følges.

– Det er viktig at vi sikrer både kompetanse og uavhengighet i nemnda, legger han til.

Selvstendighet i forskriftsutforming

Videre er Nordmo kritisk til at ansvaret for å utarbeide høringsnotat og utkast til forskrift for nemndens sammensetning og saksbehandling har blitt delegert til Finanstilsynet, institusjonen som nemnda skal føre tilsyn med.

– Det kan være uheldig dersom Finanstilsynets synspunkter får for stor innflytelse på nemndens struktur og uavhengighet. Nemndens uavhengighet fra Finanstilsynet er essensiell for å opprettholde troverdigheten og tilliten til klagebehandlingen.

Den nye Finanstilsynsklagenemnda representerer et viktig skritt for effektivitet og rettssikkerhet i det norske finansmarkedet. Arntzen de Besche-partneren mener

Snorre Nordmo,
partner i Arntzen de Besche.

endringene kan styrke markedets tillit og forbedre rettsstillingen for aktører, men understreker at den reelle effekten avhenger av nemndens sammensetning og behandlingsprosess.

– Hvis nemnda lykkes med å levere rask og kompetent klagebehandling, kan vi se en positiv endring i markedet, konkluderer han.

Høringsfristen er satt til i begynnelsen av januar 2025.

Foto: iStock.com/skyvesher

Arbeidsrettslige temaer I

Kurs for tillitsvalgte

Målgruppe: **Tillitsvalgte i alle sektorer.
Det er mulig for ledere å søke.**

Fra: **Torsdag 20. mars 2025 kl. 10.45**

Til: **Fredag 21. mars 2025 kl. 13.45**

Sted: **Lily Country Club, Kløfta**

Kursnummer: **2025657**

Påmeldingsfrist: **8. januar 2025**

Arbeidslivet reguleres av flere rettsregler som utledes fra lover, forskrifter, tariffavtaler, rettspraksis og ulovfestede regler. Kunnskap om sentralt regelverk innenfor arbeidsretten vil sette våre tillitsvalgte i bedre stand til å utøve rollen som tillitsvalgt, samt skape en helhetlig forståelse for samspillet mellom aktørene på arbeidsplassen.

Grunnkurs i arbeidsrett tar sikte på å gi deltakerne en generell innføring i arbeidsrettslige regler. Kurset tar sikte på å gi en basiskompetanse og vil derfor være et grunnlag for våre øvrige kurs for tillitsvalgte. I tillegg har vi valgt ut noen aktuelle tema med utgangspunkt i generelle arbeidsrettslige problemstillinger.

Tema på dette kurset vil være:

- Aktuelle rettskilder i arbeidsretten
- Innføring i arbeidsgivers styringsrett
- Oppsigelse i prøvetid
- Midlertidig tilsetning
- Kommunikasjon og oppfølging i utfordrende arbeidssituasjoner
- Regelverket rundt trakassering/mobbing i arbeidsforhold

Kurset er i utgangspunktet tilpasset alle sektorer, men vil ha særlig interesse for tillitsvalgte i offentlig sektor og ledere i alle sektorer.

Det arrangeres felles busstransport tur/retur hotellet fra Oslo Bussterminal.

**Kurs samt reise og opphold er kostnadsfritt for tillitsvalgte.
Reiseutgifter dekkes etter rimeligste reisemåte.**

Påmelding: juristforbundet.no/tillitsvalgt Spørsmål: kurs@juristforbundet.no

Spørsmål kan også rettes per tlf 40 00 24 25. Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart.

JURIST
FORBUNDET

Prinsippspørsmål vurderes av EFTA-domstolen

Er staten økonomisk ansvarlig for feil domstolene gjør etter EØS-retten?

 Tore Letvik

EFTA-domstolen skal nå ta stilling om det eksisterer et statlig erstatningsansvar for domstolsavgjørelser etter EØS-retten. Eidsivating lagmannsrett har sendt anmodning om en rådgivende uttalelse til EFTA-domstolen i en sak taxiselskapet Dartride AS har reist mot den norske stat.

Saken har et langt bakteppe. Dartride AS saksøkte Oslo kommune i 2019 og krevde erstatning for manglende tildeling av drosjeløyver i 2017. Selskapet hevdet at de hadde tapt i overkant av 700.000 kroner i måneden på grunn av behandlingen fra Oslo kommune.

Flere runder i retten

Selskapet hevdet at kommunens beslutning brøt med EØS-avtalen artikkel 31 om etableringsfrihet, støttet av en uttalelse fra EFTAs overvåkningsorgan (ESA) fra februar 2017 som indikerte at kriteriene for tildeling av drosjeløyver var i strid med artikkel 31. ESA lukket for øvrig saken mot Norge i fjor, etter at det ble innført endringer i drosjelovgivningen.

Oslo tingrett avviste Dartrides krav, Borgarting lagmannsrett opprettholdt denne avgjørelsen i 2020, med

begrunnelsen at riktig saksøkt i en slik erstatningssak skulle vært staten – og Høyesterett nektet anke i mars 2021. Senere samme år saksøkte Dartride AS staten for manglende tildeling av drosjeløyver, men Oslo tingrett avviste kravet i november 2022 som foreldet. Borgarting lagmannsrett opprettholdt denne avgjørelsen i mars 2023, og Høyesterett nektet anke i juni 2023.

Lagmannsretten ber om råd

I august 2023 saksøkte Dartride staten, representert ved Justis- og beredskapsdepartementet, med påstand om at norske domstoler hadde brutt EØS-retten, spesielt Borgarting lagmannsretts dom fra november 2020. Selskapet hevdet at denne avgjørelsen brøt med EØS-avtalen artikkel 31, som skulle ha forrang over nasjonal lovgivning.

Oslo tingrett avviste saken i januar 2024, med henvisning til tredje ledd i § 200 i tvisteloven, som setter strenge vilkår for å reise erstatningssak mot staten på grunn av domstolsavgjørelser. Saken er nå til behandling i Eidsivating lagmannsrett, som har bedt EFTA-domstolen om en rådgivende uttalelse.

Nasjonal lovgivning

I brevet fra Eidsivating til EFTA-domstolen går det frem at den juridiske bakgrunnen inkluderer flere norske lover. Det vises til at Grunnloven § 87 etablerer domstolenes hierarki, mens § 88 fastslår Høyesteretts avgjørelser som endelige. At tvisteloven regulerer

prosedyrer for anker og gjenåpning av saker, og at domstoloven § 200 setter vilkår for å reise erstatningssak mot staten, ved at en slik sak kun kan reises dersom avgjørelsen er opphevet, eller endret, eller bortfalt, eller dersom den offentlige tjenestemannen er dømt for en straffbar handling knyttet til avgjørelsen.

I brevet vises også til høyesterettsavgjørelse HR-2016-2195-S avsnitt 38 hvor det påpekes formålet med søksmålsbegrensningen i tredje ledd i § 200 er å «hindre omgåelser av prosesslovgivningens system».

Det vises til at Høyesterett videre skrev:

«Hovedsynspunktet er at en rettslig avgjørelse skal angripes ved rettsmidler. Dersom avgjørelsen ikke angripes, eller ikke kan angripes, følger det av rettskraftreglene at den mellom partene blir bindende etter sitt innhold uavhengig av eventuelle feil. Den tapende part kan da ikke – som et ytterligere rettsmiddel – fremme krav mot det offentlige i anledning avgjørelsen».

Saken for EFTA-domstolen

Eidsivating lagmannsrett søker EFTA-domstolens uttalelse om to hovedspørsmål:

Om EØS-avtalen og prinsippet om statlig erstatningsansvar etter EØS-retten innebærer at staten kan holdes erstatningsansvarlig for feil begått av domstolene i anvendelsen av EØS-regler.

Hvis ja, hvilke betingelser som må være oppfylt for at et slikt ansvar skal inntre.

Saken reiser viktige spørsmål om samspillet mellom nasjonal rett og EØS-retten, særlig når det gjelder statens ansvar for domstolenes anvendelse av EØS-regler.

EFTA-domstolen må også vurdere relevansen av andre saker avgjort i EU-domstolen.

I henhold til artikkel 20 i domstolens statutter har EFTA-domstolen i anmodningen fra Eidsivating satt en frist til 23. desember for innsendelse av skriftlige observasjoner fra regjeringer og relevante institusjoner.

Tariffkonferansen 2025

Konferanse for tillitsvalgte

Målgruppe: Tillitsvalgte i alle sektorer
Fra: Torsdag 06. mars 2025 kl. 10.00
Til: Fredag 07. mars 2025 kl. 14.00
Sted: Hotel Bristol, Oslo
Kursnummer: 2025659
Påmeldingsfrist: 03. januar 2025

Meld deg på tariffkonferansen 2025 og bli oppdatert på aktuelle problemstillinger innen forhandlinger, tariff og arbeidsliv.

Bli med på diskusjonen om hva som skal være Juristforbundets mål for tariffoppgjøret 2025.

Konferanse samt reise og opphold er kostnadsfritt for tillitsvalgte. Reiseutgifter dekkes etter rimeligste reisemåte.

Påmelding: juristforbundet.no/tillitsvalgt
Spørsmål: kurs@juristforbundet.no

Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart.

Ny leder i Eurojust de neste fire årene

Michael Schmid er ny president i Eurojust som har hovedkontor i Haag i Nederland. (Foto: Eurojust).

Østerrikeren Michael Schmid er ny president i Eurojust. Norge har vært involvert i flere store internasjonale etterforskninger siden tilknytningen til den europeiske påtalesammenslutningen i 2005.

 Tore Letvik

Schmid (40) tiltrådte vervet 15. november for en fireårsperiode og erstatter Ladislav Hamran, som gikk av etter å ha avsluttet sin andre og siste periode som byråets president.

Schmid har representert østerriksk påtalemyndighet i byrået siden 2022 og har tidligere vært visemedlem samt rettsrådgiver ved Østerrikes faste delegasjon til EU i Brussel.

– Målet mitt er å styrke Eurojusts støtte til påtalemyndighetene over hele Europa. De siste årene har krimi-

ninalsaker blitt stadig mer komplekse, drevet av digitalisering, økende forbindelser til ikke-europeiske land og et tettere nettverk av kriminelle organisasjoner. Bare sammen kan vi effektivt møte disse utfordringene og arbeide for et tryggere Europa, sa Schmid etter valget.

Eurojust er EUs byrå for rettslig samarbeid i kriminalsaker, opprettet i 2002 for å styrke og støtte medlemslandenes påtalemyndigheter i kampen mot alvorlig, grenseoverskridende kriminalitet. Byrået, med hovedkontor i Haag, Nederland, består av nasjonale medlemmer fra de 27 medlemslandene og har også samarbeidsavtaler med flere tredjeland, inkludert Norge. Eurojust bidrar til å forbedre informasjonsdeling, bevisutveksling og koordinering av etterforskninger og rettsforfølgelse på tvers av landegrensene, noe som er avgjørende i en tid der mange kriminalsaker strekker seg over flere jurisdiksjoner.

Norge i Eurojust i snart 20 år

Norge har siden 2005 hatt en samarbeidsavtale med Eurojust og var det første tredjelandet som utnevnte en, liaison-prosecutor, eller kontakt-aktor, til byrået. Siden september 2023 har Rudolf Christoffersen vært Norges kontakt-aktor i Eurojust. Christoffersen har en lang karriere som statsadvokat i Bergen, med særlig fokus på økonomisk kriminalitet de siste årene. Han har også tidligere vært nestleder for den norske kontakt-aktoren ved Eurojust fra 2015 til 2017.

I tillegg er Vegar Munthe Ommedal utnevnt som nestleder for den norske kontakt-aktoren siden august 2019. Ommedal har bred erfaring som politiadvokat i Oslo politidistrikt og har også arbeidet ved Kripas og Politiets sikkerhetstjeneste.

Norge har vært involvert i flere internasjonale etterforskninger gjennom Eurojust, spesielt i saker som omfatter menneskehandel, narkotikasmugling, organisert økonomisk kriminalitet og cyberkriminalitet. I 2023 var den norske kontakt-aktoren involvert i 77 nye saker, 14 koordineringsmøter, ett koordineringssenter og 13 felles etterforskningsteam.

Foto: Naardic

Tren med Naardic

- Hjemmetrening som faktisk fungerer!

Som medlem i Juristforbundet får du markedets beste pris med 100 kroner avslag i måneden.

Naardic Fitness er Norges største online treningscenter hvor du kan trene med noen av landets fremste og mest inspirerende trenere - hjemme hos deg selv!

Alle øktene er live og kan gjennomføres på din egen plattform. Øktene blir også tatt opp, slik at du kan se dem når det passer deg best.

Se alle medlemsrabattene på juristforbundet.no/medlemsrabatter

Ny retning for Juristforbundet

Av Sverre Bromander og Benedicte Gram-Knutsen, president og visepresident i Juristforbundet

Juristforbundet har gjennom 2024 jobbet med en strategi for Juristforbundet fram mot 2030, med mål om å bygge et samlet og sterkere forbund. Juristforbundet skal være ett forbund. For å styrke Juristforbundet er det et stort behov for å styrke Juristforbundets interessepolitiske arbeid.

Juristforbundet er landets største forbund for jurister, med over 23.500 medlemmer. Vi er det naturlige forbundet for jurister, og det eneste forbundet som organiserer jurister i alle sektorer, både studenter, ansatte i det private, i stat, kommune og domstolene. Størrelsen og bredden gir Juristforbundet et stort potensial for å være en tydelig og sentral samfunnsaktør, den naturlige allierte på jusfeltet og beslutningstakeres selvsagte lyttepost på justispolitikk.

Landsmøtet vedtok nylig Juristforbundets nye strategi, som staker ut kursen for hvordan vi kan bli en tydeligere interessepolitisk aktør.

Med interessepolitisk arbeid, eller lobbyvirksomhet, menes å jobbe systematisk for å påvirke beslutningstakere. Dette kan være i saker der jurister har kunnskap og innsikt via medlemmene som lytteposter til rettsikkerhet og likhet for loven, som for eksempel behov for jurister i kommuner og i KI-prosjekter,

juridiske avveininger i lovforslag og bevilgninger, og saker som berører Juristforbundets medlemmer, som utforming av utdanning, og antall stillinger det er behov for, og ikke minst antall jurister samfunnet trenger i fremtiden.

Til tross for vår størrelse og bredde, og naturlige forbund for alle jurister, har vi ikke benyttet vår posisjonen som en aktuell samfunnsaktør godt nok. Vi ser at vi er relativt ukjente blant beslutningstakere, og at vi får gjennomslag når de skjønner at vi representerer alle, og ikke bare enkeltdele av juristene. Juristforbundet har rett og slett ikke gjort jobben sin på vegne av medlemmene. Dette ønsker vi å gjøre noe med. Juristforbundet skal synes, og våre synspunkter høres.

Interessepolitisk arbeid er en av Juristforbundets helt sentrale kjerneoppgaver. Det er også vårt samfunnsoppdrag. Samtidig vil et bedre og styrket interessepolitisk interessearbeid både styrke vår forhand-

lingsposisjon og vår gjennomslagskraft. Derfor er denne satsningen en satsning som hele forbundet bør vinne på, på alle områder.

Interessepolitisk arbeid er en del av Juristforbundets samfunnsansvar, ved å formidle hva jurister ser fra sine lytteposter, for rettsikkerhet og likhet for loven. Å styrke Juristforbundet som interessepolitisk aktør kan gi oss økt gjennomslag for medlemmenes interesser og økt synlighet. Økt synlighet kan igjen gi økt rekruttering, økt gjennomslag i forhandlinger om lønns- og arbeidsvilkår, og bedre medlemsfordeler og kompetanseutvikling. Derfor mener vi dette er rett vei å gå for juristenes eget forbund.

Å styrke Juristforbundet ved å styrke forbundets interessepolitiske arbeid, betyr at vi må være tydelige i at vi mener noe om samfunnsaktuelle saker, og hva vi mener. Dette gjør vi fordi vi mener det er viktig for rettsikkerheten at den juridiske kompetansen vi bærer, blir hørt. Arbeidet er allerede i gang, blant annet gjennom å diskutere og vedta en støtte til en såkalt ja-er-ja-lov i voldtektssaker. Interessepolitikk kommer til å stå på Juristforbundets agenda framover, for å sikre at våre medlemmer blir hørt, og at våre juridiske perspektiver blir lyttet til i samfunnsdebatten, og for å sikre at jus og jurister får en sentral rolle i samfunnsdebatten.

TEATRET

Prima Facie

AV SUZIE MILLER

Hun som var uovervinnelig, kjemper nå sitt livs største kamp...

Riksteatret setter opp det prisbelønte stykket «Prima Facie» over hele landet med Juristforbundet som samarbeidspartner. **Medlemmene får 20 % rabatt på billetter.**

Tematikk som overgrep, samtykke, lovgivning og roller i rettsvesenet gjør stykket brennaktuelt, ikke minst for jurister. **Mer info på juristforbundet.no**

Etter premieren i Oslo 4. februar, skal stykket vises på følgende steder frem til 10. april: Mo i Rana, Bodø, Sandnessjøen, Mosjøen, Namsos, Steinkjer, Stjørdal, Melhus, Oppdal, Røros, Tynset, Otta, Lillehammer, Ål, Vikersund, Drammen, Notodden, Bø i Telemark, Nøtterøy, Horten, Moss, Åndalsnes, Ålesund, Sandane, Nordfjordeid, Florø, Førde, Sogndal, Os, Stord, Haugesund, Sandnes, Flekkefjord, Kristiansand, Grimstad, Risør, Skien, Larvik, Fredrikstad, Halden, Askim, Jessheim, Hamar og Gjøvik.

Deretter skal det vises noen uker på Nationalteatret i Oslo.

Se alle medlemsrabattene på juristforbundet.no/medlemsrabatter

JURIST
FORBUNDET

De nordiske juristmøter – faglig utveksling i 150 år

– Jeg var så heldig å få delta, og håper at denne artikkelen kan inspirere til deltakelse for flere norske jurister, skriver Ingeborg Fogt Bergby, lagdommer i Agder lagmannsrett, i denne rapporten fra det 43. Nordiske juristmøte.

Av lagdommer Ingeborg Fogt Bergby

Den 21. til 23. august 2024 gikk det 43. Nordiske juristmøte av stabelen i København. Med over 1000 deltagere fra Danmark, Finland, Island, Sverige og Norge, lå alt til rette for debatt om aktuelle juridiske emner, faglig utveksling og nettverksbygging. Den offisielle åpningen fant sted i det ærverdige Københavns rådhus, hvor deltakerne fikk servert rådhusets egne fylte pannekaker – en luksusrett som normalt bare serveres i helt spesielle anledninger, som feiring av dansk OL-gull. Professor emeritus dr.jur et phil. Ditlev Tamm holdt et strålende åpningsforedrag hvor han på engasjerende vis fortalte om historien og utviklingen av juristmøtene. Hvem hadde trodd at det skulle være så gøy å høre om historien til disse møtene?

Tamm trakk blant annet frem at møtene for den ekte nordiske juristen er noe annet og mer enn et diskusjonsforum. Han viste til høyesterettsjustitiarius Carsten Smiths uttalelse ved åpningen av møtet i Oslo i 1984: «Også andre har det kan hende som meg, at de store nordiske juristmøter er landemerker i deres livsseilas. Man tenker på en begivenhet og finner, at det der var visst etter hundreårsmøtet i Helsinki i 1972, men før sagamøtet på Island i 1975.»

Nordisk juristpris

Som en del av åpningsseremonien utdeles Nordisk juristpris. «Knut og Alice Wallenbergs Stiftelses pris för rättsvetenskapliga insatser» ble første gang utdelt under juristmøtet i Stockholm i 1981. Prisen utdeles til en fremtredende nordisk jurist som anerkjennelse av et fremragende teoretisk eller praktisk forfatterskap. Den første prismottakeren var professor Johs. Andenæs, vel kjent og anerkjent blant nordiske jurister. Øvrige norske mottakere har vært høyesterettsjustitiarius Carsten Smith i 1996, professor Jon Bing i 2002 og professor Tone Sverdrup i 2022.

Årets pris – som består av et diplom og en million svenske kroner – gikk til den islandske professoren Ragnheidur Bragadottir. Hun fikk prisen særskilt for sin forskning innenfor «seksualbrott, miljøbrott och andra brott mot barn och ungdomar».

Bragadottir trakk i sin tale blant annet frem betydningen av nordisk samarbeid i forbindelse med lovgivningsarbeid. For nesten tyve år siden fikk hun i oppgave av Islands justisminister å revidere straffelovens kapitler om seksualforbrytelser, og hun hadde stor nytte av å studere den da nye lovgivningen og litteraturen på området i Norge og Sverige. Den norske og svenske lovgivningen ble dermed et viktig forbilde for de islandske straffelovsbestemmelsene.

Den norske lokalavdelingen

Det er nå lokalstyrene i de fem nordiske landene som etter tur har ansvaret for å arrangere Nordisk juristmøte. Det norske lokalstyret sørger dermed for gjennomføringen av møtet hvert 15. år. Det neste Nordiske juristmøte holdes i Stockholm i 2027, og så blir det i Oslo i 2030.

I løpet av juristmøtet ble det også avholdt møte i de ulike lokalavdelingene.

Det norske lokalstyret ledes av førsteamanuensis Herman Bruserud ved Institutt for privatrett ved

Professor Tamm under åpningsforedraget med grunnleggerne E.J. Sparre og A.F. Krieger i bakgrunnen

Universitetet i Oslo. Styret innhenter og bearbejder forslag til temaer som skal behandles på juristmøtene, før den endelige utvelgelse av temaer skjer på delegatmøtet i Stockholm.

Styret tildeler også stipend til yngre deltakere, det vil si deltakere som er 35 år og yngre. Stipendet er på kr 10 000 (kr 11 500 for søkere bosatt i Nordland, Troms og Finnmark). I år ble det utdelt noe over 20 stipend til norske deltakere. Av de rundt 1000 deltakerne på juristmøtet, var 1/3 i gruppen yngre deltakere.

Viggo Hagstrøms nordiske pris

Professor Viggo Hagstrøm døde i 2013. I testamentet sitt hadde han bestemt at det skulle opprettes en stiftelse til fremme av forskning på privatrettens område.

Viggo Hagstrøms nordiske pris er på 250 000 norske kroner og utdeles under Nordisk juristmøte. Prisen gis til en yngre nordisk forsker, som har ytt et fremragende bidrag innenfor rettsvitenskapen med hovedvekt på privatrett, og hvor det legges vekt på selvstendighet og evnen til nyskaping.

Under banketten delte Herman Bruserud ut Viggo Hagstrøms nordiske pris. Årets prisvinner var lektor, dr. jur. Rasmus Grønved Nielsen ved Københavns Universitet.

Juristmøtene dekker et vidt spekter av juridiske temaer. Man skal diskutere – som det heter i vedtektene – «rätts- och lagstiftningsfrågor som äro av vikt för de nordiska rikena». Fem ulike seksjonsmøter går parallelt, slik at det vil være mulig å finne noe som interesserer de fleste. Per dag er det fra ti til femten ulike seksjonsmøter, ►

i tillegg til avslutningsmøtet. Hovedtemaene for årets Nordiske juristmøte var krig og konflikt, utdanning og arbeidsforhold, familierett, domstolsrelaterte temaer, allmenne emner, strafferett, formuerett, access to justice samt klima og bæredyktighet. Avslutningsmøtet var en debatt om yringsfrihet under press.

Selv deltok jeg på seksjonsmøter om kunstig intelligens, tolking i domstolene, offentliggjøring av dommer, nordisk lovsamarbeid samt prøving av forvaltningsavgjørelser i de nordiske landene.

Tolking i domstolen

Seksjonsmøtet «Tolking i domstolene» med undertitelen «Er kvaliteten på tolkingen i nordiske domstoler god nok for å ivareta rettssikkerheten?» ble debattert under ledelse av seniorrådgiver og policymaker ved UDI, Leonardo Doria de Souza. Referent (hovedinnleder) var tingrettsdommer Astri Aas-Hansen ved Oslo tingrett. Korreferent (medinnleder) var David Harrby, enhetsjef og rådman i Domstolsverket i Sverige.

Aas-Hansen fengte umiddelbart alle tilhørerne i salen da hun i sitt innlegg fortalte om sine to tidligere kollegaer i advokatfirmaet Elden som bisto Fritz Moen under behandlingen av gjenopptakelsesbegjæringen i Hålogaland lagmannsrett i 2002. Moen hadde tilstått drapene i politiavhør, men senere fortalt at det ikke var han som hadde gjort det. Moen var døvt med manglende språkkunnskaper.

Moen hadde en rekke støttespillere som mente flere forhold utelukket at han var drapsmann, og saken ble begjært gjenopptatt. Under behandlingen av gjenopptakelsessaken i lagmannsretten forklarte Moen seg likevel på nytt slik at døvetolkene tolket at han tilsto drapene. Døvetolkene stusset imidlertid på at Moen igjen tilsto drapene. På kvelden etter endt rettsdag så derfor døvetolkene på eget initiativ gjennom videopptaket av Moens forklaring fra tidligere samme dag. Da rettsforhandlingene fortsatte neste dag forklarte døvetolkene at de hadde foretatt en alvorlig feiltolkning: Fritz Moen hadde ikke sagt at han drepte. Det han hadde forklart var «De sa at jeg drepte». Han forklarte altså hva politiet hadde sagt til ham, ikke hva han selv hadde gjort. De to små ordene «de sa» hadde ikke tolkene fått med seg, og det endret meningsinnholdet fullstendig. Dette viser hvilke potensielt store konsekvenser en liten feiltolkning kan ha.

Uten videopptaket som ble gjort i Hålogaland lagmannsrett under gjenopptakelsessaken, ville døvetolkene trolig aldri ha oppdaget feiltolkningen. Et annet tankekor er den generelle mangelen på lyd- og bildeopptak i norske rettssaler, noe Aas-Hansen også understreket at

Det norske lokalstyret i Nordisk juristmøte.

vekket bekymring. Hun fortalte at det i Oslo tingrett i 2023 ble brukt tolk i 33% av de sivile sakene og i 17% av meddomsrettssakene. Oslo tingretts utgifter til bruk av tolk var 27,8 millioner kroner i 2023, jf. årsmeldingen.

Dagens tolkeutfordringer

Tilbake til dagens situasjon ble det under seksjonsmøtet drøftet hvorvidt domstolene får tak i kvalifiserte tolker. Det ble understreket hvor viktig det er å ha et register for tolker. I Norge fremgår det nå av tolkeloven – lov 11. juni 2021 nr. 79 om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. – som trådte i kraft 1. januar 2022, at det skal være et Nasjonalt tolkeregister for å øke bruken av kvalifisert tolk i offentlig sektor.

Tolkeforskriften § 4 regulerer tolkens oppgave, og fastslår i første punktum at «Tolken skal tolke nøyaktig det som blir sagt i samtalen, uten å endre, holde tilbake eller legge til innhold». Både innlederne og flere debattanter forklarte om opplevelser knyttet til feiltolkning. Det ble nevnt eksempler på dommere som hadde opplevd at tolken konsekvent tolket til fordel for tiltalte, at det var uenighet underveis i saken om det ble tolket rett og om tospråklige dommere med foreldre fra blant annet Romania, Irak og Bosnia som under rettssaker gjentatte ganger hadde hørt feiltolkning, og også alvorlig feiltolkning. Det ble fra dommerhold understreket at også tvil om tolkingen må komme tiltalte til gode.

At det blir tolket riktig i domstolene, har også en viktig side til tilliten til domstolene. Fra forsvarerhold ble det gitt eksempel på at tiltalte har en norskspråklig sønn

eller datter på tilhørerbenken, som hører at tolken ikke oversetter riktig, og etterpå sier til forsvareren at «Det var ikke det pappa sa». Selv om en slik feiltolkning ikke nødvendigvis har avgjørende betydning for resultatet, risikerer man at det har betydning for folks tillit til domstolene.

Tolkerom

David Harryby redegjorde for at det i Sverige er bygget enkelte spesialtilpassede tolkerom som kan kobles opp til de domstolene som er tilrettelagt for dette. Tolkerommene har egen kanal for lyd og bilde i rettsalen og en egen linje til den det skal tolkes for. Dette innebærer at tolken kan sitte i en helt annen del av landet og simultantolke det som blir sagt på en stabil og god linje. Dette ble gjort ved 800 rettsaker i 2023.

Det ble også redegjort for et prosjekt om tolking ved hjelp av kunstig intelligens som er under utprøving. Lyden tas opp fortløpende av maskinen, transkriberes og skrives opp. Foreløpig fungerer testene bra, og maskinene kan forstå kontekst og sammenheng. Det er imidlertid fortsatt en utfordring knyttet til at maskinen ennå ikke kan tyde hvem som snakker i rettsalen. Harryby understreket at særlig tilgangen på tolking av små språkgrupper, vil kunne bli enda bedre ved bruk av KI.

Av generelle tips som jeg plukket med meg, var at jeg heretter alltid skal snakke med tolkene også i forkant av ankeforhandlingen, underveis og til slutt, samt sørge for at de har de samme dokumentene tilgjengelig som oss andre. Og at det protokolleres i rettsboken både om det er uklarheter og om alt har fungert greit.

Kunstig intelligens (KI)

Professor dr.jur Henrik Udsen holdt et glitrende foredrag om KI. Hans fokus var særlig hvilke materiellrettslige spørsmål som oppstår ved bruk av KI. Hvilken form for ansvar gjelder hvis KI bidrar til lovbrudd? Eller for fysiske skader påført av roboter eller selvkjørende biler? Han stilte også spørsmål ved hvor langt mennesket er

Hvilken form for ansvar gjelder hvis KI bidrar til lovbrudd? Eller for fysiske skader påført av roboter eller selvkjørende biler?

villig til å involvere KI, og hvilken ende dette vil ta. Vil KI ta over og gjøre mennesket overflødig?

Det er allerede kjent at KI brukes for å forsøke å påvirke demokratiske valg. Udsen fortalte videre om en journalist i den danske avisen Berlingske Tidende som undersøkte om det var mulig å få tak i en bombeoppskrift via KI. Slik KI er konstruert, skal man i utgangspunktet ikke kunne få tak i slikt, men journalisten fikk likevel tak i det ved å skrive i søkefeltet hvilke sider man ikke skal gå inn på for å finne en bombeoppskrift, og hvilke stoffer man må unngå hvis man skal lage en bombe.

Et noe mer unnskyldig eksempel Udsen nevnte, var en sopp håndbok produsert ved hjelp av KI, hvor det står at fluesopp er mulig å spise. Mer skremmende er det som defineres som høyrisikobruk av KI, for eksempel barneleker som blir brukt i krig.

Udsen var i sitt foredrag også inne på at det er en rekke rettsaker på gang mot OpenAI. På Wikipedia beskrives OpenAI som «et ideelt forskningsforetak som retter seg mot kunstig intelligens. Foretaket har som formål å fremme «alminnelig» kunstig intelligens; med andre ord, å overvåke utviklingen av «menneske-lik intelligens» for å sikre et resultat som gavner hele menneskeheden og unngår globale katastroferisikoer.»

Rettsakene gjelder OpenAIs bruk av opphavsrettslige verker for å trene maskinene, altså det «input» som gis. Dette gjelder blant annet søksmål fra forlag, musikere, aviser og om folks personopplysninger.

Det har også skjedd at KI på egen hånd finner opp noe som er fullstendig feil. Et eksempel fra USA som Udsen trakk frem var: «ChatGPT cooks up fake sexual harassment scandal and names a real law professor as accused». Hvem har ansvaret for en slik falsk anklage?

Regelverk

EU har forsøkt å gi et regelverk om KI. Europaparlamentet besluttet 16. februar 2017 å henstille til EU kommisjonen å lage sivilrettslige bestemmelser om robotteknologi. Etter dette har det blitt gitt en rekke forordninger på området, men det har tatt lang tid å få en harmonisert EU-forordning om KI på plass, hovedsakelig fordi utviklingen innen KI har gått i eksepsjonell hastighet de siste årene. Den 13. juni i år kom «Europaparlamentets og Rådets forordning (EU) 2024/1689 om harmoniserte regler for kunstig intelligens» og endring av ni tidligere forordninger på området.

Forordningen er svært omfattende, og jeg trekker her kun fram artikkel 14, som stiller krav om «human oversight» – menneskelig tilsyn. Artikkel 14 nr. 1 lyder «High-

risk AI systems shall be designed and developed in such a way, including with appropriate human-machine interface tools, that they can be effectively overseen by natural persons during the period in which they are in use». Det er i hvert fall håp om at menneskene ikke blir overflødige.

Udsen avsluttet med en uformell spørsmålsrunde hvor deltakerne kunne svare på flere spørsmål. Det var et overveldende flertall som svarte ja på at KI grunnleggende vil endre måten jurister arbeider på. Personlig fikk jeg fikk meg en liten vekker av foredraget, og skjønner at det bare er å begynne å lære seg dette nyttige verktøyet først som sist.

Offentliggjøring av dommer

Innlederne her var Mikael Kindbom, jurist og sjefsredaktør for det juridiske nyhetsbyrået Blendow Lexnova, og Henrik Engell Rhod, rettspresident ved Retten på Bornholm.

Det mest interessante fra denne debatten var den store forskjellen i offentliggjøring av dommer mellom Sverige og de øvrige nordiske landene. I Sverige praktiseres en stor grad av meroffentlighet, slik at verken personopplysninger eller andre opplysninger av sensitiv karakter anonymiseres. Det har blitt en ny lønnsom bransje for selskaper som utfører bakgrunnskontroller å undersøke databaser med fullt innsyn i dommer som ikke er anonymisert.

Flere debattanter i salen uttrykte seg kritiske til dette, og nevnte eksempler på folk som ikke fikk jobben de søkte på fordi de for mange år siden var blitt omtalt i en rettssak. Det ble referert til en kvinnelig jurist som uttalte at hun aldri ville ha klaget til forvaltningsdomstolen om husleien da hun var student, dersom hun hadde visst hvilke følger det ville få for henne.

Men det skjer en utvikling i Sverige nå som går mer i retning av de øvrige nordiske landene. Högsta förvaltningsdomstolen har stanset databaser med dommer om helseopplysninger. Tingretten i Umeå ble i begynnelsen av 2024 mer restriktiv med å utgi straffedommer. Kindbom trakk for øvrig frem at Sverige er det eneste landet i Norden hvor dommerne uttaler seg om egne avgjørelser.

Ytringsfrihet under press

Dette var temaet for årets avslutningsdebatt. Debattleder var den kjente danske historikeren og journalisten Adam Holm. Fra Danmark deltok advokat Jonas Christoffersen, fra Sverige justitieråd Thomas Bull, fra Island advokat

Róbert Spanó – tidligere president i Den europeiske menneskerettsdomstol, fra Finland professor Janne Salminen, og sist, men ikke minst fra Norge førsteamanuensis Anine Kierulf.

Debattens hovedtema var koranbrenningene i Sverige og Danmark og lovendringen dette har medført i Danmark. I den danske straffeloven hadde man tidligere et forbud mot blasfemi. Forbudet mot blasfemisk adferd ble imidlertid opphevet i 2017. Som følge av de mange offentlige koranbrenningene, vedtok Folketinget 7. desember 2023 den såkalte koranloven. Loven var omdiskutert og ble vedtatt med 94 mot 77 stemmer. Innføringen skjedde ved en ny bestemmelse i den danske straffeloven § 110 e nr. 2 hvor «utilbørlig behandling af et skrift, der har væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund, eller en genstand, der fremstår som et sådant skrift» ble straffbart.

I praksis betyr lovbestemmelsen at det i Danmark nå er ulovlig å brenne religiøse skrifter som bibelen, koranen og toraen. Det er også ulovlig med annen utilbørlig behandling som å tilsøle, trampe på eller klippe i stykker slike skrifter.

Loven har blitt intenst diskutert i Danmark. Christoffersen ga uttrykk for at loven ble foreslått med det formål å verne om Danmarks og danskenes sikkerhet, men at vi som samfunn tapte fordi vi bøyde oss for den potensielle voldsmannen.

Også i Sverige har det vært en rekke koranbrenninger, noe som blant annet førte til at Sveriges NATO-søknad tok tid. Den svenske grunnholdningen har likevel vært at ytringsfriheten ikke skal begrenses. Thomas Bull ga på en humoristisk måte uttrykk for at man i Sverige tok det hele med ro, og nedsatte et utvalg for å lage en offentlig utredning på området.

Robertó Spanó stilte et åpent spørsmål om den danske lovendringen er i pakt med EMK artikkel 10 om ytringsfrihet, og han viste videre til at EMK artikkel 9 om tanke-, samvittighets- og religionsfrihet også forplikter.

Janne Salminen påpekte at ytringsfrihetens felt er mye mer enn koranbrenning, og at det fremstår som den seneste utviklingen har satt oss 250 år tilbake i tid hva ytringsfrihet angår.

En av de som er mest kjent for å brenne koranen, jurist, samfunnsdebattant og politiker Rasmus Paludan, fulgte debatten. Han stilte også flere spørsmål. Anine Kierulf svarte som vanlig meget godt og poengtert. Hennes synspunkter under debatten for øvrig ble flere ganger etterfulgt av spontan applaus fra salen.

Foto: utdannet.no

20 % medlemsrabatt på Utdannet.no

Videokursplattformen for moderne kompetanse

Som medlem i Juristforbundet får du nå 20 % rabatt på Utdannet.no – hele Norges digitale kursplattform. Lær fra norske eksperter innen business, digital markedsføring, foto, design, webutvikling og mer. Perfekt for deg som vil styrke karrieren, utforske nye fagområder eller utvikle verdifulle ferdigheter.

Alle kurs på Utdannet.no er utviklet av fagfolk med inngående erfaring og kunnskap på sine felt. Kursene er praktisk rettet og tilpasset de kompetansebehovene som arbeidsmarkedet etterspør. Uansett om du ønsker å forbedre dine ferdigheter på jobben, forberede deg for nye utfordringer eller lære noe nytt for personlig vekst, kan Utdannet.no være din pålitelige læringspartner.

Se alle medlemsrabattene på juristforbundet.no/medlemsrabatter

Nytt om navn

Ansettelser og utnevnelser

Aksel Wilhelm Jebsen, Senior Vice President,
Lockton Norway AS

Alexandra Vasiljeva Sæther, Advokatfullmektig,
Advokatfirmaet Malm AS

Anders Fekjær, Rådgiver byggesak, Ringerike
kommune - miljø- og arealforvaltning

Andrea Nisha Duggal, Advokatfullmektig,
Advokatfirmaet Furuholmen

Ane-Ingeborg Bakken-Simsø,
Seniorskattejurist, Skatteetaten
Brukerdialog Bergen

Anita Capjon Bergh, Divisjonsdirektør
regelverk og tilskudd,
Utdanningsdirektoratet

Anne Elisabeth Bjelland Wedum, Advokat/
Senior Legal Counsel, Nord Pool European
Market Coupling Operator AS

Anne Kristin Farseth, Generalsekretær,
Den norske Tannlegeforening

Anne Kristin Ofstad Snare, Seniorrådgiver,
Statsforvalteren i Innlandet, Hamar

Anne Merete Strandenes, Virksomhetsleder,
Kirkens Bymisjon, Rettshjelp vest

Anne Svanaug Straume, Advokat,
Advokatfirmaet Halvorsen & Co AS, Ski

Atle Eika, Advokatfullmektig, Advokatfirmaet
Asthor AS

Avesta Gåskjønli, Advokat/assosiert partner,
Littler advokatfirma AS

Bendik Hulbak Hesthag, Rådgiver, Klima- og
miljødepartementet

Benedikte Isaksen, Advokatfullmektig,
Advokatfirmaet Torgersen AS

Berit Grimsrud, Juridisk spesialrådgiver,
Fredrikstad kommune

Bernard Ntahiraja, Rådgiver, Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Bjørn Alfred Immonen, Partner, Advokatfirmaet
Haavind AS

Camilla Olsen, Advokatfullmektig, Elden
Advokatfirma AS, Avdeling Stavanger

Carina Grini, Politiaadvokat 2, Øst politidistrikt,
Lillestrøm politistasjon, Allmennavsnittet

Cecilie Hafredal Olsen, Advokatfullmektig,
BDO Advokater AS, Moss

Christine Dickens, Fagsjef,
Finansdepartementet

Dag-Heine Bjørndal, Advokat MNA,
KS Advokatene, Bergen

Daksha Sriragulan, Seniorrådgiver,
Finansdepartementet

Daniel Skjevnik-Aasberg, Advokat,
Sands Advokatfirma DA, Oslo

Edvard Wessel, Advokatfullmektig,
Advokatfirmaet Schjødt AS, Oslo

Elin Mack Løvdal, Advokat/partner,
Advokatfirmaet Haavind AS

Elisabeth Ferenczy Sætersdal-Walle, Advokat,
Westfal-Larsen Group Resources AS

Emily Krokann, Advokat, Advokatfirmaet
Fusche Jenssen AS

Emma Bolette Opdahl, Advokatfullmektig,
Wikborg Rein Advokatfirma AS, Bergen

Emma Lindflaten, Advokatfullmektig,
Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers
AS, Oslo

Erik Aas, Advokat/partner, KPMG Law
Advokatfirma AS, Oslo

Erlend Magnus Sogn-Skeie, Oberstløytnant,
Forsvaret, Forsvarsstaben

Erlend Marius Malme, Spesialrådgiver, Delta

Erlend Øyen, Namsfullmektig, Øst politidistrikt,
Namsfogden, Lillestrøm

Espen Olsen, Commercial Manager,
Kongsberg Maritime AS

Fitor Nika, Advokatfullmektig, Advokatfirma
Tofte Hald AS

Francesca Vyvial, Avdelingsleder,
Bardu kommune

Fredrik Bøhn, Jurist, Sedgwick Norway AS

Frida May Behrens, Konsernadvokat,
Bama gruppen AS

Frida Riis Enander, KI-jurist,
Brønnøysundregistrene

Guro Austvik Letnes, Advokat,
Samfunnsbedriftene

Hanne Olsen Kjellevoid, Advokat,
Stiegler Advokatfirma AS

Hanne Silje Habberstad, Seniorrådgiver
arbeidsrett og HR, Skattedirektoratet,
Ålesund

Hans Vang, Konstituert statsadvokat,
Trøndelag statsadvokatembeter

Harald Holmstad, Advokat, Advokatfirmaet
BAHR AS

Hedda Larsen Borgan, Dommerfullmektig,
Romerike og Glåmdal tingrett,
rettssted Eidsvoll

Hege Breirem-Randin, Spesialetterforsker,
Økokrim

Helene Kostamo, Advokatfullmektig,
Huseiernes Advokatkontor AS

Henning Lerkørød Rasmussen,
Avdelingsdirektør Skipsregistrene/
Registerfører, Sjøfartsdirektoratet Avd.
Skipsregistrene

Henriette Tøssebro, Førsteamanuensis ph.d.,
Universitetet i Bergen,
Det juridiske fakultet

Henrik E. Øygarden, Jurist, Gabrielsen &
Partners AS

Henrik Rådal, Konstituert statsadvokat, Oslo statsadvokatembeter
Henrik Wergeland Waale, Advokat/partner, Dalan Advokatfirma DA, Oslo

Henrikke Kristine Madsgaard, Legal Counsel, Wallenius Wilhelmsen Ocean AS
Haakon Ronn Stensæth, Advokat/Senior Associate, Advokatfirmaet BAHN AS
Inger-Lise Oen Hellesund Sæle, Juridisk rådgiver, Bybanen AS
Ingrid Breivik Eriksen, Managing Associate, Advokatfirmaet Wiersholm AS, Trondheim
Jakob Wuttudal, Jurist GDPR, DNB Livsforsikring AS, Trondheim
Jannicke Ramirez Carlsen, Advokat, CMS Kluge Advokatfirma AS, Avd Bergen
Jennifer Christiana Teresé Parmlind, Advokatfullmektig, Advokatfirmaet Selmer AS, Oslo
Johan Camilo Alstad-Øhren, Fraud & Recovery Manager, NORDIC AIG Europe S.A. NUF
Johan Øverberg, Lagdommer, Borgarting lagmannsrett
Johanne Kristiansen, Advokat, Advokatfirmaet Selmer AS, Oslo
Jonas Landstad Fjeldheim, Fagdirektør, Landbruks- og matdepartementet
Jonathan Leifsson de Lange, Advokatfullmektig MNA, Advokatfirmaet Sulland AS
Julie Hausland Lundin, Advokatfullmektig, Ræder Bing advokatfirma AS

Julie Margrethe Knudsen Askland, Rådgiver, Statsforvalteren i Agder, Arendal
Julie-Marie Knutsen, Advokatfullmektig, Sands Advokatfirma DA, Oslo

June Roberg Berntsen, Juridisk rådgiver, Trondheim kommune, Byggesakskontoret
Jørund Tuveng, Advokat/partner, Bjerkan Stav Advokatfirma AS

Kaja Goplen, Juridisk Direktør/konsern advokat, ABEL Technologies AS
Kari Helene Frøslie, Jurist, Gran kommune
Karl Olav Hovland, Seniorrådgiver, Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD)
Kjell Erik Skaare Vikerhagen, Fast advokat, Gade Advokatfirma AS
Laila Søndrol, Politiinspektør, Kripos
Lars Gunnar Stenstad, Administrerende direktør, Vansjø boligbyggelag
Lars Jackwitz Rovde, Seniorskattejurist, Skatteetaten Innsats Oslo Skattekvartalet
Lars Petter Fremstad, Advokatfullmektig, Brækhus Advokatfirma AS, Oslo

Lasse Gommerud Våg, Advokat MNA, NHO – Arbeidsrettsavdelingen
Lasse Nordmelan Juliussen, Rådgiver, Barne- og familiedepartementet, Familie- og oppvekstavdelingen
Line Grindheim, Advokatfullmektig, Ernst & Young Advokatfirma AS, Stavanger

Linn Vårhus Sørhaug, Konsernadvokat, Bane NOR SF, Oslo
Liv Huus-Hansen, Konsul, Det norske generalkonsulatet i New York
Live Årstein, Prosjektleder, Advansia AS
Lone Thode Kristoffersen, Advokat, Advokatfirmaet Haavind AS
Magnus Forsberg, Seniorrådgiver, Direktoratet for forvaltning og økonomistyring, Oslo

Maria Hansteen, Politifullmektig, Øst politidistrikt, Lillestrøm, Påtale nord

Maria Vike Nørve, Konstituert statsadvokat, Møre og Romsdal statsadvokatembeter
Marianne Sevaldsen, Administrerende direktør KLP, Banken AS, avd Oslo
Marie Wold Riise, Dommerfullmektig, Østre Innlandet tingrett, rettssted Elverum
Marius Widme Ohren, Group Legal Counsel, DNV AS
Marlen Stokka, Jurist, Claims Handling AS Mathias Brattli Agaze, Forvaltningsrevisor, KomRev NORD IKS Tromsø
May Kristin Rønsen, Seniorskattejurist, Skatteetaten Brukerdialog Oslo Helsefy
Mette Riise Marre, Seniorskattejurist, Finansdepartementet
Milla Fatmire Kristensen, Seniorrådgiver, Utenriksdepartementet
Mona Naomi Lintvedt, Seniorrådgiver, Skattedirektoratet, Oslo
Morten Berntson Fureberg Nielsen, Jurist, AtB AS
Morten Vollset, Advokatfullmektig, Norsk Sykepleierforbund

Nadine Deidok, Stabsleder samfunnsutvikling, Molde kommune
Niklas Ari Larsen Jørgenvåg, Claims Handler, Sedgwick Norway AS
Njål Kleppe-Madland, Advokat, TP Advokatfirma DA
Nora Bergsjø, Lovrådgiver, Justis- og beredskapsdepartementet
Olaf Abel Engh, Legal Counsel/Advokat, Equinor ASA Avd Kontor Fornebu
Olaf Vaboen, Advokat, Eik Advokater DA Ole Martinus Scheen, Compliance Officer, Protector Forsikring ASA
Peder M. Brøndmo, Partner, Advokatfirmaet Seland I Rødl & Partner AS
Per Åsmund Sandåker, Jurist, AS Vinmonopolet
Ragnhild Lunner, Seniorrådgiver, Direktoratet for forvaltning og økonomistyring, Avd Oslo

Reidar J. M. Sverdrup, Partner, Ræder Bing advokatfirma AS

Renate Tveite, Seniorrådgiver, Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker

Sara Bergfjord Fjellvikås, Advokat, Kogstad Lunde & Co DA Advokatfirma MNA

Savvas Julian Johnstad Gabor, Advokatfullmektig, Advokatfirmaet Thommessen AS, Oslo

Sicilie Kristin Kanebog, Anskaffelsesansvarlig enkeltanskaffelser, Forsvarsbygg – Anskaffelser

Silje Bertheussen, Seniorkonsulent, Knowit AS
Silje Borchgrevink, Advokat, Asker kommune, Kommuneadvokaten

Silje Flugheim Heggestad, Advokat/partner, Advokatfirmaet Tollefsen AS

Silje Hårberg Rabben, Anskaffelsesjurist, COWI AS

Silje Sofienlund Hagen, Stipendiat i rettsvitenskap, Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet

Silvelin Bratholm, Tingrettsdommer, Vestfold tingrett, rettssted Tønsberg

Sina Furnes Øyri, Fagsjef Kvalitet og pasientsikkerhet, Helse Vest, Stavanger HF

Snorre Sæther, Direktør, Utlendingsdirektoratet (UDI), Oslo

Sofia Bjørck, Partner, Sands Advokatfirma DA, Oslo

Stephen George Fulford, Advokat/partner, Advokatfirmaet Fulford Gilhuus DA

Sofniva Ingemårsen, Seniorrådgiver, Likestillingssenteret på Vestlandet

Susanne Tenden Borch, Associate, Kvale Advokatfirma DA, Avd Oslo

Sveiung Nordskog Mjaugedal, Advokat/partner, Advokatfirmaet Selmer AS, Oslo

Tajda Brlec, Jurist, Nettpartner AS

Therese Marie Aakre Olsen, Seniorskattejurist/advokat, Brukerdialog Oslo Skattekvartalet

Thor Håkon Lindstad, Junior Company Lawyer, Jotun A/S

Tone Merete Lofstad, Senior Manager, KPMG Law Advokatfirma AS, Oslo

Tonje Kummeneje Vangen, Seniorrådgiver, Skattedirektoratet, Trondheim

Wenche Sonja Tandstad, Senior rådgiver/jurist, Landbruksdirektoratet, avd. Steinkjer

Øyvind Husebø Norberg, Senior Financial Crime Compliance Specialist, Santander Consumer Bank AS, Avd Stavanger

Nye medlemmer

Anette Wahl, Seniorrådgiver, NAV Tiltak Innlandet

Beate Vesterås, Foretaksadvokat/avdelingsleder, Helse Sør-Øst - Sykehuspartner HF, Oslo

Eduardo Sánchez Madrigal, Rådgiver, Kirkens Nødhjelp

Flavia Alves Da Corte Andre, Rådgiver/jurist, Statsforvalteren i Vestland, Bergen

Hamid Omed, Rådgiver, Caritas Norge
Ivy Cao-Phan, Senior advisor/jurist, DNB Bank ASA

Johannes Kaasen, Advokat, Oslo kommune, Kommuneadvokaten

Joseph Tzu-Shuo Liu, ESG reporting specialist, Nordic Semiconductor ASA

Judith Kristine Dybendal, Anskaffelsesrådgiver, Bergen kommune - Etat for bygg og eiendom

Kirsten Daae Wiig, Advokatfullmektig, Advokatfirmaet Alver AS, Lillehammer

Linda Yvonne Bøyum-Folkeseeth, Førstelektor, Høgskolen i Molde

Michelle Daliah Johansen, Rådgiver 1, NAV Klageinstans Øst

Nour Abumaria, Veileder, NAV Sagene

Pernille Moseng Rieber, Juridisk rådgiver, Vestland fylkeskommune- Avdeling for organisasjon og økonomi

Samir Deari, Advokatfullmektig, BDO Advokater AS, Oslo

Nye student medlemmer

Adina Thorud-Eriksen, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Adrienne Johannessen, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Agnes Benedikte Stella Wie Bendixen, Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet

Akshat Lakhanpal, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Aleksander Aasberg, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Alexandra Kvam Hildrum, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Alma Austin Kvalshaug-Moen, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Amalie Aune Strand, Universitetet i Agder

Amalie Olsen Lunde, Universitetet i Agder

Amalie Qvam, Universitetet i Agder

Amalie Schønmann Skaug, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Amalie Selvåg Werenfels, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Andre Unneberg Eikeland, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Andrea Louise Eidsmo Urdal, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Andrea Schneider, Høgskolen i Molde
Andrine Olette Teigen Ekevold, Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet

Ane Hammerseng Fossen, Universitetet i Agder

Ane R A Hjordemaal, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Anine Fatou Sarr Bråten, Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet

Anna Christensen, Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet

Annabelle Bartholdsen, Høgskolen i Molde

Anne Louise Danielsen, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Anne Marja Green Forsberg, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Arne Istad Lirhus, Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet

Aurora Archer, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Barha Chaudhry, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Benita Marie Didriksen, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Birgitte Flageborg Arnesen, Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet

Birk Søråsen, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Bjørnar Øverland, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Bogga Sol Kristjansdottir, Universitetet i Stavanger

Brede Vold Bergstrøm, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Bunya-On Øien, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Camilla Ettersti Clark, Universitetet i Agder

Caroline Seldal Isaksen, Universitetet i Agder

Cecilie Bråten, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Cecilie Skavik Dahl, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Celina Frøland, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Celina Nordgård-Bones, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Celine Holte Bjelland, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Charlotte Bonde Krognas, Universitetet i Stavanger

Claudia Antwiwaa, Høgskolen i Molde

Cordelia Eline Velde Monsen, Høgskolen i Molde

Daniel Hansen, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

David Bashir, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Diane Robertsen, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Didrik Sollihaug, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Didrik Ådne Naper, Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet

Dija Rebwar Rafiq, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Edith Elise Eggan, Universitetet i Agder

Efe Murat Gezen, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Eirik Eiksund, Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet

Elise Hansen Hellerud, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Elise Margrete Weltzien, Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet

Ellen Sophie Berg Helgegvoid, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Ellisif Horn-Hanssen, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Elma Livakovic, Høgskolen i Molde

Elsa Ekeberg Antonsen, Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet

Embla Ragnhildstveit, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Emeline Sophie Pedersen, Universitetet i Agder

Emil Morten Valle Tangen, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Emilia Ravn Hughes, Universitetet i Agder

Emilie Borgen Hermann, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Emilie Midtby Karlsen, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Emilie Nordgård Eskildsen, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Emilie Victoria Kvakkestad, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Emily Victoria Haunstrup Slåtsveen, Universitetet i Agder

Emma Andrine Fjellanger, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Emma Funnemark, Universitetet i Agder

Emma Hausvik, Universitetet i Agder

Emma Jonetta Hepburn, Universitetet i Agder

Emma Sofie Romfo, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Endre Thorbjørnsen, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Eydis Liljudottir Skaar, Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet

Eben Gezmu Gefachew, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Francesca Frøyen, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Fredrik Nyhus, Høgskolen i Molde

Frida Isabella Milan, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Gaute Fredriksen, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Greger Alexander Emilsen, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike

Guro Aamodt, Universitetet i Agder

Hager Hayawy Al-Hussainy, Universitetet i Stavanger

Hamza Mohsin Taher, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Hanna Kristine Haatveit, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Hanna Stokke Holmboe, Universitetet i Agder

Hannah Mork, Universitetet i Agder

Hanne Bue Claussen, Høgskolen i Molde

Hanne Marie Enoksen, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Hanne Aasen, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Hans Henrik Nygård Antonsen, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Hedda Fjeldberg, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Helena Ingeborg Kvalsvik, Høgskolen i Molde

Helene Mosvold, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Helle Amalie Sørlil, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Hennie Thorn, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Henriette Bendiksen, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Henriette Lorck Halvorsen, Universitetet i Agder

Henriette Odberg Myrsva, Høgskolen i Molde

Henriette Sem-Jacobsen, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Hermine Aase, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Hiwot Tollosa, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Hristina Petrova Tsenkina, Universitetet i Stavanger

Håkon Ringkjøb Tormodsgard, Universitetet i Agder

Ida Berentsen Magnussen, Universitetet i Agder

Ida Danielsen, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Ida Kristine Hoff-Hoksvold, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Iman Zamany, Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet

Ine Boren, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Ine Marie Bjørnvik, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Ine Marie Heramb, Universitetet i Agder

Ine Nyhus Solli, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Ines Løken Ghezziel, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Ingebjørg Othilie Bahus, Universitetet i Agder

Inger Christine Foldrup, Universitetet i Agder

Ingrid Anna Vilhelmine Laurén-Kristiansen, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Ingvild Angvik, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Isabel Jimenez, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Isabella Hermes Ribeiro, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Isabella Saldivar, Universitetet i Agder

Jelena Wathne Grimestad, Universitetet i Stavanger

Jenny Mork Varpe, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Jenny Sylte Glesnes, Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet

Joakim Brennelien Verås, Universitetet i Agder

Johanne Austad, Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet

Jonas Flotten, Universitetet i Agder

Julia Ørpetveit Solberg, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Kaja Ausland Monsen, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Kamilla Nisja Domaas, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Kamilla Sæther Hovstø, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Karl Sixten Pelme Streiffert, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Kim Rognø, Universitetet i Agder

Knut Erik Kamsvåg, Universitetet i Stavanger

Krister Stabenfeldt, Universitetet i Stavanger

Kristian Winters, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Kristine Myklegard Kristiansen, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Lea Helene Ødegård Viken, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Lenka Jenckova, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Linnea Marie Lunde, Universitetet i Agder

Live Holmvassdal, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Lone Helene Pedersen, Universitetet i Stavanger

Madalen Julianne Andreassen, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Magnus Buurstrøm, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Maha Iqbal, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Maia Høye, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Maiken Ninni Bull-Njaa Monn, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Malene Rasmussen Hollund, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Malin Sæterbakken Hansen-Stangnes, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Malisa Kransvik, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet

Maren Brattli Guldberg, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet
Maren Louise Lassen, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer
Maren Sofie Rafaelsen, Universitetet i Stavanger
Maria Iversen, Universitetet i Stavanger
Mariann Gamal, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet
Marie Lieungh, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet
Marius Ramstad Rødviik, Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet
Marius Aas Kihl, Universitetet i Agder
Marte Bråthen, Universitetet i Agder
Martine Bårdsen, Universitetet i Agder
Mathias Wiik Rafoss, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo
Matilde Hustad, Universitetet i Stavanger
May Solvi Løvdal, Universitetet i Agder
Maya Andrea Lægred, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer
Meis Masholy, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike
Melina Grødsæth Helledal, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo
Mia Meyer-Olsen, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet
Mia Skjærli Olsen, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo
Micaela Salas, Høgskolen i Molde
Michelle Hauvik, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet
Milja Teoline Lillemo, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo
Mille Rønnes Nordli, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet
Mille Synøve Nordlie Mikkelsen, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo
Millie French, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet
Nabila Jama, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike
Nelly Hjørnevik, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo
Nikoline Sundby Kjøde, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer
Noah Aronsen Kolåsæter, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet
Noah Haynes, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet
Nora Martine Rugaas, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo
Nora Olderøy, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet
Norhan Ali Radhi, Universitetet i Stavanger
Oda Emilie Svenning, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet
Ola Gullhagen Larsen, Universitetet i Stavanger
Olea Goderstad, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo
Orzuniso Zakirova, Universitetet i Stavanger
Paivin Dahl Engseth, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo
Pernille Smith, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet
Petter Hov Jacobsen, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo

Petter Rognmo, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet
Pia Spilling, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet
Polina Vyshniak, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer
Ronja Vatn Pedersen, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer
Russul Nazar Al-Madhi, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet
Ruya Masuod Saleh, Høgskolen i Molde
Sander Elias Tollefsen, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet
Sander Øyane, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet
Sapiyat Rashidovna Sultygova, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer
Sara Grøndalen, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet
Sara Marie Søvik, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet
Sara Wagelseh Frøysa, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet
Saron Dawit Gebremichal, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer
Sbikah Shahid Choudhry, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo
Selia Klubnes Bergvik, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet
Shamina Azizullah, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike
Sigri Steen, Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet
Sivert Gustavsen-Kvarum, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet
Sivert Pedersen, Høgskolen i Molde
Sofia Storch Høgåsen, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet
Sofie Anais Gaullier-Rodal, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo
Solveig Kentø Sollihaug, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet
Steffen Hansen, Universitetet i Agder
Stein Erik Rivo, Universitetet i Agder
Stine Andreassen, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet
Storm Vorren, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet
Sunilla Azami, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike
Sunniva Baoqi Waardal, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

Sunniva Skolås, Universitetet i Agder
Sverre Wiese-Hansen, Universitetet i Agder
Synne Therese Paulsen, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer
Szabina Storvestre, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo
Thea Caroline Rørstrand, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet
Thea Rinde Johansen, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet
Therese Bjørnstad, Høgskolen i Molde
Therese Charlotte Helistø, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike
Tiril Karlsen, Høgskolen i Molde
Tobias Riiser, Universitetet i Agder
Tomine Brøvig Grundetjern, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo
Trisha Isabelle Ocares Balmeo, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer
Truls Hagenes, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet
Turid Hennig, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet
Tuva Gullvåg, Universitetet i Agder
Tuva Kari Ask, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet
Ulrich Gade-Noreng, Universitetet i Agder
Une Selliken, Universitetet i Stavanger
Vares Nori, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike
Vebjørn Dahl, Universitetet i Agder
Vera Mohr, Handelshøyskolen BI, Campus Oslo
Victoria Andrup, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet
Victoria Helleren Gjertsen, Høgskolen i Molde
Victoria Lindberg, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike
Viktorija Ninic, Høgskolen i Molde
Vilde Andrea Møller, Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet
Vilde Wendel Nyberg, Universitetet i Agder
Viljar Bergslien, Universitetet i Stavanger
Yatin Sharma, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer
Ydel Yohannes Mekonnen, Høgskolen i Innlandet, Lillehammer
Zahra Al-Kaabi, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike
Zainab Adnan Shubbar, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike
Zhir Zerian Bajalan, Høgskolen i Molde

Jobbmarked

www.juristen.no/stillinger

JURISTFORBUNDET

Hovedstyret

President

Sverre Bromander

sverre.bromander@juristforbundet.no

Visepresident

Benedicte Gram-Knutsen

benedicte.gram-knutsen@bergen.kommune.no

Styremedlemmer valgt av Landsmøtet

Ina Annett Grunnvåg

ina.a.grunnvaag@gmail.com

Jon Ole Bjørklund Whist

jon@farmaceutene.no

Nasjida Noorestany (møtende varamedlem)

nasjida.noorestany@juristforbundet.no

Styremedlemmer valgt av seksjonene

Rannveig Sørskaar (Juristforbundet – Stat)

rannveig.sorskaar@ldo.no

Kay André Brudvik Haugen (Juristforbundet – Kommune)

kay.haugen@bergen.kommune.no

Torbjørn Saggau Holm (Juristforbundet – Dommerforeningen)

torbjorn.saggau.holm@domstol.no

Anne-Kristine Roland (Juristforbundet – Student)

anne.roland3@gmail.com

Anders Schrøder Amundsen (Juristforbundet – Privat)

a.s.amundsen@outlook.com

Ansattes representant

Erik Graff

eg@juristforbundet.no

Generalsekretær

Magne Skram Hegerberg

msh@juristforbundet.no

Medlemsguide

Har du flyttet eller byttet jobb?

juristforbundet.no/minside

medlem@juristforbundet.no | 40 00 24 25

Forsikring – medlemstilbud

Juristforbundet Forsikring

juristforbundet.no/forsikring

forsikring@juristforbundetforsikring.no | 23 11 33 11

Bank – medlemstilbud

Handelsbanken

handelsbanken.no/juristforbundet

Finn ditt nærmeste bankkontor for kontaktinformasjon

Juristforbundets advokatkontor

juristforbundet.no/advokatkontoret

advokat@juristforbundet.no | 40 00 24 25

Lønnsstatistikk/lønnskalkulator

juristforbundet.no/lonnskalkulator

Juristen

juristen.no

Redaksjonen:

redaksjonen@juristen.no | 482 48 352

Annonser:

randi@storybold.no | 995 20 500

Jobbmarkedet

juristen.no/stilling

Juristenes Utdanningscenter

jus.no | 40 00 26 62

Juristforbundet | 40 00 24 25 | www.juristforbundet.no | post@juristforbundet.no

Kristian Augusts gate 9, 0164 Oslo

JURIST
FORBUNDET

NORGE P.P.
Avsender:
Juristforbundet
Kristian Augusts gt 9
0164 Oslo

KRISTIAN GERHARD JEBSEN OG JANTZENS FOND

STIPEND 2025

Fondets formål er å støtte norske, svenske og finske jurister i forbindelse med praktiske eller vitenskapelige sjørettslige studier i utlandet.

Stipendets størrelse varierer. Maksimal tildeling er inntil NOK 350 000.

Primært gis stipendet for trainee-opphold i New York og/eller London.

Skriftlig søknad med CV, dokumentasjon av studier og arbeid samt med informasjon om hva stipendet ønskes benyttet til, sendes: Nordisk Skipsrederforening, post@nordisk.no.

Attn: Ola Granhus Mediås. Tlf.: +47 22 13 56 00. For ytterligere informasjon se www.nordisk.no

Søknadsfrist: 31. januar 2025

My LLM studies at National University of Singapore (NUS) granted me a profound understanding of maritime law, intertwining commercial realities with legal challenges. The program sharpened my insight into effective climate and energy policies.

Cea Mittler – tildelt stipend 2022